

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma / Julkishallinto ja juridiikka

Marjo Pesonen

KOUVOLAN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖPALVELUIDEN TEHTÄVÄT JA
LAINSÄÄDÄNTÖ

Opinnäytetyö 2009

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous

PESONEN, MARJO	Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden tehtävät ja lainsäädäntö
Tradenomityö	43 sivua + 2 liitesivua
Työn ohjaaja	Lehtori Jaakko Janhunen
Toimeksiantaja	Kouvolan kaupunki, Ympäristöpalvelut
Lokakuu 2009	
Avainsanat	ympäristöpalvelut, ympäristönsuojelu, ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelulaki, terveydensuojelulaki

Opinnäytetyö käsittelee kuntien tarjoamia ympäristöpalveluita ja niihin sovellettavaa lainsäädäntöä. Työssä keskitytään Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden organisaation tehtäviin sekä viranhaltijoiden toimenkuviin. Kuntien ympäristöpalvelut sisältävät useita viranomaistehtäviä, joihin sovelletaan useita eri lakeja ja säännöksiä.

Tietoja opinnäytetyöhön on etsitty useista kirjallisista lähteistä, aikaisemmista tutkimuksista sekä Kouvolan kaupungin internet-sivuilta. Työssä kirjallisiin lakilähteisiin on suhtauduttu kriittisesti, koska lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti. Lisäksi työhön tärkeää yksityiskohtaisempaa tietoa on saatu Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden viranhaltijoiden haastatteluista.

Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut jakautuvat kahteen kokonaisuuteen: ympäristöterveydenhuoltoon ja ympäristönsuojeluun. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät liittyvät olennaisesti suoraan ihmiseen ja ihmisen terveyden ylläpitämiseen. Ympäristönsuojelun tehtävät puolestaan liittyvät ympäristöön ja ympäristön pilaantumisen estoon. Molemmissa kokonaisuuksissa kunnan tärkeimpinä tehtävinä ovat ennako- ja jälki-
valvonta. Ennakovalvonta käsittää lupa- ja ilmoitusmenettelyt ja jälkivalvonnassa seurataan toiminnan lainmukaisuutta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ympäristöterveydenhuoltoviranomaisen toimenkuviin kuuluvat olennaisesti eri lupa- ja ilmoitusasiat. Opinnäytetyössä keskitytään ympäristönsuojelun piiriin kuuluvista luvista ympäristölupien käsittelyyn ja ympäristöterveydenhuollon piiriin kuuluvista luvista elintarvikehuoneistojen hyväksymisiin.

Opinnäytetyön lopussa käsitellään erityistilanteita ja niihin varautumista. Erityistilanteissa terveysriskeihin varautuminen on kunnan ympäristöterveydenhuoltoviranomaisen vastuulla. Toiminnan harjoittajilla on päävastuu ympäristöriskien hallinnasta.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business

PESONEN, MARJO

The town of Kouvola's environmental service tasks and legislation

Bachelor's Thesis

43 pages + 2 pages of appendices

Supervisor

Jaakko Janhunen, Senior Lecturer

Commissioned by

The Town of Kouvola, Environment services

October 2009

Keywords

environment services, environmental protection,
environmental health care, environmental protection law,
health care law

This thesis studies the ways that modern municipalities offer environmental services, and grasp firmly on the laws that are being applied to those particular services. The primary focus is on the organisation behind the environmental services provided by the town of Kouvola. Such organisation consists of many administrative posts that all operate under many different laws and regulations.

The aim was to create a dense datapacket from environment services by the town of Kouvola that gives information for residents and operation trainers. The thesis concentrates on the environment services organisation, civil servants, tasks, risks, permission conducts and statistics.

Information found in the thesis originates from numerous different sources such as works of literature, earlier research and the website site of Kouvola. Harsh criticism has been concentrated on the literature dealing with the laws that are known to change constantly. A great amount of insider knowledge has been acquired from the administrators working for the municipality of Kouvola.

Every person and animal has the right to good health. Constitutional law says that every person has responsibility of loading our environment and climate changes. Civil servants by environment services do a great job promote the health and sustainable development. Environment services of municipalities have got important task in our society.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	KOUVOLAN KAUPUNKI	7
2.1	Suur-Kouvola	7
2.2	Ympäristöpalveluiden toimipiste	8
3	YMPÄRISTÖPALVELUIDEN ORGANISAATIO	8
3.1	Yhteistyö rakennusvalvonnan kanssa	10
3.2	Toimielimet	11
3.3	Henkilöstö	11
4	YMPÄRISTÖPALVELUIDEN OSA-ALUEET	14
4.1	Ympäristöterveydenhuolto käsitteenä	14
4.2	Ympäristönsuojelu käsitteenä	15
5	YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO JA LAINSÄÄDÄNTÖ	15
5.1	Terveydensuojelulaki	16
5.2	Tehtävät	16
5.3	Terveysvalvonta	17
5.3.1	Elintarvikevalvonta	17
5.3.2	Asumisterveys	19
5.3.3	Tuoteturvallisuusvalvonta	20
5.3.4	Tupakkalainvalvonta	21
5.3.5	Vesienhuolto	22
5.4	Eläinlääkintähuolto	23
6	YMPÄRISTÖNSUOJELU JA LAINSÄÄDÄNTÖ	24
6.1	Ympäristönsuojelulaki	24
6.2	Tehtävät	25
6.2.1	Jätehuolto	25
6.2.2	Ilmanlaatu	26
6.2.3	Meluntorjunta	27

6.2.4	Vesiensuojelu	28
6.2.5	Kestävä kehitys	29
7	LUVAT JA ILMOITUKSET	30
7.1	Ympäristölupa	31
7.2	Elintarvikehuoneiston hyväksyminen	32
8	SUUNNITELMALLINEN VALVONTA	32
8.1	Tarkastukset	33
8.2	Määräykset ja kiellot	34
9	RISKIT	34
9.1	Terveysriskit	35
9.2	Ympäristöriskit	37
10	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	38
LIITTEET		
Liite 1. Ympäristöterveydenhuollon tilasto vuodelta 2008		
Liite 2. Ympäristöterveydenhuollon tarkastukset vuodelta 2008		

1 JOHDANTO

Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut kattaa ympäristöterveydenhuollon eli terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon sekä ympäristönsuojelun kaikki viranomaistehtävät. Eläinlääkintähuolto voi olla oma osa-alueensa kunnissa, mutta Kouvolassa se kuuluu ympäristöterveydenhuollon alaisuuteen.

Ympäristöpalvelut on käsitteenä monimutkainen ja haastava. Ympäristöpalveluiden organisaatio toteutetaan eri kunnissa eri tavoin, eikä yhtä tiettyä organisaatorakennetta ole. Kunnan tarjoamien ympäristöpalveluiden laaja-alaisuuden vuoksi rakenteen tunnettuus on usein huono.

Ympäristöpalvelut ovat nousseet arvoaan vastaavaan asemaan. Syynä tähän on huoli omasta ja ympäristönsä terveydestä sekä niiden tilasta. Ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon alat ovat kehittyneet ja, niin lainsäädäntö kuin organisaatiot ovat olennaisesti muuttuneet viime vuosien aikana.

Työ lähti liikkeelle viime kevään projektihankkeesta, joka koski kuntaliitoksen tuomia vaikutuksia alueen ympäristöpalveluihin. Työ toteutetaan aikaisemman lähdekirjallisuuden sekä Kouvolan kaupungin, ympäristöpalveluiden viranhaltijoiden haastatteluiden avulla.

Työn tarkoituksena on tehdä tiivis tietopaketti Kouvolan kaupungin tarjoamista ympäristöpalveluista ja niitä koskevasta lainsäädännöstä. Työssä perehdytään ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon viranomaistehtäviin, organisaatioon ja viranhaltijoiden toimenkuviin. Tarkoituksena on toteuttaa suhteellisen laajasta aiheesta kokonaisuus, joka helpottaa kuntalaisille tarjottavien ympäristöpalveluiden hahmottamista.

Työssä yhdistyvät sekä julkishallinto kunnallishallinnon viranomaisen näkökulmasta että juridiikka kunnan ympäristöpalveluihin sovellettavan lainsäädännön perusteella. Aihe on ajankohtainen, koska nykyään kunnissa pyritään entistä enemmän kiinnittämään huomiota kestävään kehitykseen ja ympäristön pilaantumiseen ilmastonmuutoksen torjumisen vuoksi.

2 KOUVOLAN KAUPUNKI

Kouvolan kaupunki sijaitsee Pohjois-Kymenlaaksossa Kaakkois-Suomessa ja sen kokonaispinta-ala on 2 871 km². Kouvolan työpaikkarakenne jakautuu niin, että palveluiden osuus on suurin 61.4 %, jalostuksen osuus 28.7 % ja alkutuotannon osuus 4.5 %. Kouvolassa yrityksiä on tällä hetkellä 5 100 kappaletta ja maatiloja 1 250 kappaletta. (Kouvola-info 26.8.2009.)

2.1 Suur-Kouvola

Vuoden 2009 alussa kuusi Pohjois-Kymenlaakson kuntaa yhdistyi uudeksi Kouvolaaksi. Nämä ovat 2000 asukkaan Jaala, 11 500 asukkaan Valkeala, 20 000 asukkaan Kuusankoski, 8 400 asukkaan Elimäki, 17 000 asukkaan Anjalankoski sekä 31 000 asukkaan Kouvola. Kuntaliitoksen myötä Kouvolassa asuu nykyään 88 336 asukasta, joista naisia on 45 062 ja miehiä 43 274. Kouvolan uutena kaupunginjohtajana toimii Lauri Lamminmäki. (Kouvola-info 26.8.2009.)

Suur-Kouvolan perustehtävänä on luoda laadukas elinympäristö ja hyvät edellytykset asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen taloudelliselle, henkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille sekä osallisuuden vahvistumiselle. Uuden Kouvolan kaupungin perustamisella tavoiteltiin vahvempaa kunta- ja palvelurakennetta. Kouvolassa järjestetään palvelut tilaaja-tuottaja-mallilla, joka tarkoittaa käytännössä palvelun järjestämisen ja tuottamisen erittelyä. (Kouvola-info 26.8.2009.)

Kouvolan kaupungin vaakunan (kuva 1) on suunnitellut taiteilija Tapani Talari. Kouvolan kaupungin valtuusto valitsi vaakunan 1.12.2008 suunnittelukilpailun tuloksena.

Kuva 1. Kouvolan kaupungin vaakuna (Kouvola-info 26.8.2009)

2.2 Ympäristöpalveluiden toimipiste

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden toimipiste tekniikka- ja ympäristötalo sijaitsee Valtakadulla Kuusankoskella (kuva 2). Toimipiste muutti Kouvolan Hallituskadulta uusiin tiloihin kuntaliitoksen astuessa voimaan 1.1.2009. Ympäristöpalvelut muuttivat rakennusvalvonnan kanssa yhteisiin toimitiloihin, minkä seurauksena organisaatio muuttui kansanterveystyön kuntayhtymästä tekniseen ja ympäristötoimialaan.

Toimialan vaihto terveydestä tekniikkaan toi ympäristöjohtaja Kyllikki Ala-Huikun (5.2.2009) mielestä hyvin erilaisen miljöön. Entinen organisaatio oli itsenäinen ja joustava, kun taas uusi organisaatio on suuri ja hitaammin toimiva. Uudessa yksikössä on myös hyvät puolensa kuten paremmat resurssit ja isompi joukko asiantuntijoita.

Kuva 2. Tekniikka- ja ympäristötalo (Kyyrönen & Toikander 2008)

3 YMPÄRISTÖPALVELUIDEN ORGANISAATIO

Ympäristöterveydenhuollon yleisen valvonnan sekä suunnitellun ylin johto kuuluvat omilla toimialueillaan työ- ja elinkeinoministeriölle, maa- ja metsätalousministeriölle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriöiden alaiset keskusvirastot eli elintarvikevirasto, kuluttajavirasto, sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ja Suomen ympäristökeskus ohjaavat ympäristöterveydenhuoltoa valtakunnallisesti. (Aronen 2009, 7.) Päävastuu ympäristöterveydenhuollon valvonnan toimeenpanosta on kunnilla, vaikka lääninhallituksetkin valvovat ja ohjaavat niiden toimintaa läänin alueella.

Ympäristönsuojelun ylin johto kuuluu ympäristöministeriölle. Ympäristönsuojelun lupaviranomaisia ovat ympäristölupavirastot, alueelliset ympäristökeskukset ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset. Alueelliset ympäristökeskukset ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset toimivat myös valvontaviranomaisina. (Kuusiniemi 2001, 160.)

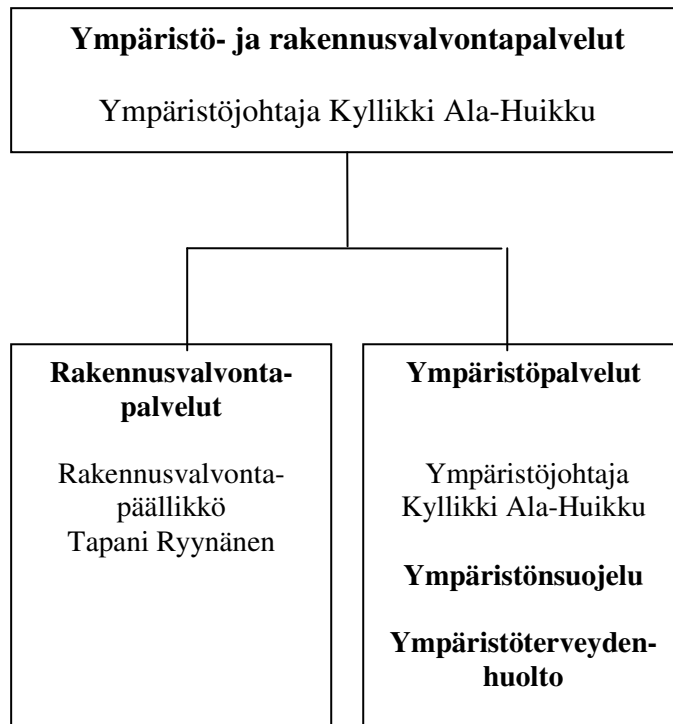
Yleisesti ympäristöpalveluiden organisaatio muodostuu niin, että ylimpänä on kunnanvaltuusto jonka alaisena on kunnanhallitus. Kunnanhallituksen alaisena toimii monijäseninen toimielin. Alimpana organisaatiossa on ympäristöpalveluiden yksikkö eli Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden yksikkö. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.) Kunnan ympäristöpalveluita hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (Kuusiniemi 2001, 160).

Kouvolan kaupungissa ympäristöterveydenhuollon toimintaa johtaa ympäristöjohtaja. Terveystensuojelusuunnittelija suunnittelee ja koordinoi terveystensvalvonnan toimintaa ja osallistuu jossakin määrin käytännön elintarvikevalvontaan. Terveystensinööri osallistuu terveystensuojelun suunnittelu- ja valvontatehtäviin. Kouvolan kaupungissa on hygieenikko, kahdeksan terveystarkastajaa ja kaksi ympäristöterveystarkastajaa, jotka hoitavat eri painotuksin ympäristöterveydenhuollon toimialaan kuuluvia tehtäviä. Eläinlääkintähuollossa on kahdeksan eläinlääkärää, joista kaksi praktikkoeläinlääkärää, sekä hygieenikkoeläinlääkäri osallistuvat elintarvikevalvontaan pääasiassa ihmisravinnoksi tarkoitettuja eläinperäisiä tuotteita ja alkutuotantoa valvomalla. (Hiltunen 1.9.2009.)

Ympäristönsuojelun toimintaa johtaa ympäristönsuojelupäällikkö. Ympäristönsuojelusuunnittelija suunnittelee ja koordinoi ympäristönsuojelun toimintaa, valmistelee ympäristölupia ja osallistuu jossakin määrin valvontatehtäviin. Kouvolan kaupungissa on kuusi ympäristötarkastajaa, jotka suorittavat ympäristön valvontaa, valmistelevat ympäristölupia ja antavat ympäristönsuojeluun liittyviä lausuntoja. (Hiltunen 1.9.2009.)

Kouvolan seudun ympäristöpalveluiden organisaatio on muuttunut viime vuosien aikana. Vuonna 2003 yhdistyivät ensin Kouvolan ja Valkealan ympäristöpalvelut. Sen jälkeen vuonna 2005 mukaan tulivat Kuusankoski ja Jaala, vuonna 2006 Anjalankoski ja lopuksi vuonna 2007 yhdistyivät vielä Elimäki ja Iitti. (Ala-Huikka 5.2.2009.)

Kuuden kunnan yhdistyessä tammikuussa vuonna 2009 Suur-Kouvolaksi ympäristöpalveluiden kanssa samaan organisaatioon yhdistyi rakennusvalvontapalvelut (kuva 3.)

Kuva 3. Kouvolan kaupungin ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden organisaatio (Kyyrönen & Toikander 2008)

3.1 Yhteistyö rakennusvalvonnan kanssa

Ympäristöpalveluiden organisaation muutos takaa paremman yhteistyön rakennusvalvonnan kanssa. Eri ammattiryhmien edustajat ovat nykyään saman katon alla, joten kommunikaatio ja tiedon kulku onnistuu entistä paremmin. Lisäksi muut yhteiset asiat kuten rakennuslupalausunnot voidaan hoitaa sujuvammin. Ennen yhdistymistä rakennusvalvonnan kanssa asiat hoidettiin jokaisen kunnan rakennustarkastajan kanssa erikseen, kun taas nykyään ne voidaan hoitaa yhden kanssa. Tämä tarkoittaa käytännössä asiakkaan kannalta nopeampaa palvelun saantia. (Pekkola 9.2.2009, 31.8.2009.)

Ennen kuntaliitoksen tuomaa organisaation muutosta jokaisen kunnan rakennusvalvonta-asioissa oli eri käytännöt. Yhtenäisen linjan löytäminen rakennusvalvonnan kanssa vaatii siis jonkin verran opettelemista. (Friman 31.8.2009.)

3.2 Toimielimet

Useasti ympäristöpalveluiden hallinto ja päätöksenteko on eroteltu kunnissa useamman lautakunnan vastuuksi. Näin ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu on eroteltu omiksi palvelukokonaisuuksikseen. Kuitenkin pienemmissä kunnissa ja esimerkiksi Kouvolassa nämä toiminnot on yhdistetty, koska ne liittyvät läheisesti toisiinsa. (Siitonen & Martikainen 2000, 55.) Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluista vastaa rakennus- ja ympäristölautakunta, johon kuuluu kaiken kaikkiaan 13 jäsentä. Rakennus- ja ympäristölautakunnan esittelijöinä toimivat ympäristöjohtaja Kyllikki Ala-Huikka ja rakennusvalvontajohtaja Tapani Ryynänen. Lautakunnan sihteerinä toimii hallintopäällikkö Matti Tuominen. Lautakunta muuttui rakennusvalvonnan liityessä ympäristöpalveluiden yhteyteen tammikuun kuntaliitoksen myötä. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Ympäristöpalveluiden järjestelmässä on erotettava toisistaan valvonta ja päätöksenteko. Lupa-asiat ovat tärkein ryhmä päätöksentekoasioista, joita hoitavat kuntatasolla kunnan ympäristönsuojelu- ja ympäristöterveydenhuoltoviranomaiset. Nämä kunnan viranomaiset ovat kunnan lakisääteisiä viranomaisia, jotka ovat päätöksenteossa riippumattomia sekä kunnan johdosta että valtion ympäristöhallinnosta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksestä valitetaan ensi asteessa Vaasan hallinto-oikeuteen ja ylimpänä valitusasteena on korkein hallinto-oikeus. (Hollo 2004, 335.)

3.3 Henkilöstö

Kunnalla ja sen määräämällä toimielimellä on oltava käytettävissään ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtävien käytännön toimeenpanemiseksi riittävä määrä tehtävään päteviä viranhaltijoita. Ympäristöpalveluiden tehtäviä hoitaa kunnissa yleensä terveystarkastajat, terveydensuojelutarkastajat, ympäristöterveystarkastajat, ympäristötarkastajat ja eläinlääkärit. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.)

Kunnissa toimii ympäristöterveydenhuollon tehtävissä noin 2000 ja ympäristönsuojelun tehtävissä noin 400 henkilöä (Pönkä 2006, 28). Kouvolan kaupungissa toimii ym-

päristöterveydenhuollon tehtävissä mukaan lukien kunnan eläinlääkärit 20 henkilöä ja ympäristönsuojelun tehtävissä 10 henkilöä (Kouvola kaupunki, ympäristöpalvelut). Ympäristöjohtaja Kyllikki Ala-Huikka toimii alueen rakennus- ja ympäristövalvontapalveluidenjohtajana. Ympäristöjohtajan tehtäviin kuuluvat kaikki ympäristöpalveluiden esimiestehtävät. (Ala-Huikka 5.2.2009.)

Ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajana toimii Vesa Pekkola. Pekkolan toimenkuvaan kuuluu asumisterveysasiat, esimerkiksi asuntojen sisäilman terveydellisyysliittyvät tarkastukset. Myös asumisterveyteen liittyvät melumittaukset ja ilmanlaadun tarkkailu sekä yleinen terveystarkastus kuuluvat Pekkolan työnkuvaan. (Pekkola 5.2.2009.)

Ympäristöterveydenhuollon puolelta hygienikko Taru Pyötsiä toimenkuvaan kuuluvat elintarvikelain mukainen valvonta ja lähinnä sellaisten laitosten valvonta, jossa valmistetaan peruselintarvikkeita, kuten lihaa, kalaa, kananmunia ja maitotuotteita. Pyötsiä käy myös kolme kertaa vuoden aikana tarkastuskäynneillä valvomassa paikallisten maitotilojen hygieniää. Uudeksi tehtäväalueeksi Pyötsiälle on tulevaisuudessa suunnitteilla ympäristöterveydenhuollon mukaiset elintarvikehuoneistojen hyväksymiset. Eläinsuojelun puolelta Pyötsiän tehtäviin kuuluvat kaikista haasteellisimmat tapaukset, jotka voivat päättyä poliisitutkintaan asti. (Pyötsiä, 5.2.2009.)

Terveystarkastaja Reija Lukkarin toimenkuvaan kuuluvat ympäristöterveydenhuollon asiat kuten elintarvikevalvonta, tuoteturvallisuusvalvonta, tupakkalain valvonta, sisäilman laadun valvonta sekä eläinsuojeluun liittyvät asiat omalla tarkastusalueellaan. Lukkari on toiminut Kouvola kaupungin terveystarkastajana viimeisten kahdeksan vuoden ajan. (Lukkari 1.9.2009.)

Terveystarkastajatuomas Hiltusen toimenkuvaan kuuluvat yleinen ympäristöterveydenhuollon suunnittelu ja kehittäminen sekä tupakkatuotteiden ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupien valmistelu ja päätöksenteko. Lisäksi Hiltusen tehtäviin kuuluvat ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmien laatiminen sekä ilmanlaadun tarkkailuun osallistuminen. Hiltunen aloitti terveystarkastajan viransijaisena syksyllä 2005 Kouvola seudun kansanterveystyön kuntayhtymässä. Sen jälkeen hän työskenteli pari vuotta ympäristösihteerinä ja syksystä 2007 lähtien on ollut terveystarkastajatuomas Hiltunen kuntayhtymässä ja vuoden 2009 alusta Kouvola kaupungilla. (Hiltunen 1.9.2009.)

Ympäristönsuojelun puolelta ympäristösuunnittelija Hannu Friman kertoi 5.2.2009 toimenkuvastaan Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluilla. Frimanille kuuluvat yksikön sisäisen toiminnan suunnittelu ja kehittäminen, kuten projektien suunnittelu sekä ympäristöpalveluiden internet-sivujen ylläpitäminen. Friman suunnittelee ympäristönsuojelun valvonnan toteuttamista, joka koskee ympäristöluvan saaneita laitoksia. Frimanin toimenkuvaan kuuluu myös luonnonsuojelu kuten luontoselvitykset ja luontokartoitukset. Meluasiat, kuten melunselvityshankkeet Friman toteuttaa yhdessä toisen viranhaltijan kanssa yhteistyössä. Friman on näiden työtehtävien lisäksi mukana sisäisessä kaavatyöryhmässä, jossa valmistellaan kaikki kaavoissa annettavat lausunnot. Friman on toiminut ympäristöpalveluilla viimeisten kymmenen vuoden ajan. (Friman 5.2.2009.)

Ympäristöterveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranhaltijoiden kelpoisuusehdoista säädetään valtioneuvoston asetuksella (20.12.2002/1223). Kunnallisella viranhaltijalla on oltava soveltuva korkeakoulu-, ammattikorkeakoulututkinto tai teknillinen opistotason tutkinto. (Terveystarkastajalaki 7.§.) Osassa ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöä viranhaltijoille on säädetty vaatimukset siten, että viranhaltijalla on oltava vähintään soveltuva opistotasoinen koulutus. Tällä hetkellä käytännössä ympäristöterveydenhuoltoon palkattavilla henkilöillä on vähintään AMK-insinöörikoulutus. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.) Ympäristöterveydenhuollon toiminnasta vastaavalla johtajalla on oltava alalle soveltuva korkeakoulututkinto. Lisäksi johtajalla tulee olla riittävä kokemus ja asiantuntemus ympäristöterveydenhuollon toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä (Pönkä 2006, 29).

Suurin osa Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden viranhaltijoista on terveystarkastajia (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut). Terveystarkastajista suurin osa on saanut koulutuksensa Mikkelin teknillisestä opistosta. Koulutus muutettiin ensin insinööritasoiseksi ja sen jälkeen ammattikorkeakoulutasoiseksi. (Pönkä 2006, 30.)

Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuollon terveystarkastaja Vesa Pekkola on koulutukseltaan ympäristönsuojelun insinööri ja ympäristötekniikan diplomi-insinööri. Pekkola on toiminut terveystarkastajana viiden vuoden ajan. (Pekkola 31.8.2009.)

Ympäristöterveydenhuollon terveystarkastaja Reija Lukkari on koulutukseltaan elintarviketeknikko ja ympäristö- ja terveystekniikan insinööri. Lukkari on toiminut terveystarkastajana vuodesta 2001 lähtien. (Lukkari 1.9.2009.)

Ympäristöterveydenhuollon terveydensuojelusuunnittelija Tuomas Hiltunen valmistui vuonna 2004 Kuopion yliopistosta filosofian maisteriksi ja hänen pääaineenaan oli ympäristötiede. Hiltunen on toiminut terveydensuojelusuunnittelijana vuodesta 2007. (Hiltunen 1.9.2009.)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena on ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaan aina monijäseninen lautakunta. Ympäristönsuojelun kunnallisella viranhaltijalla on oltava tehtävän edellyttämä ympäristöministeriön hyväksymä pätevyys. Suomen kuntaliiton 1.1.2001 tekemän kyselyn mukaan kuntien ympäristönsuojelutehtäviä oli hoitamassa kunnissa yhteensä 643 henkeä, joista ylemmän korkeakoulun suorittaneita oli 47 % ja keskiasteen tutkinnon suorittaneita 21 % (Suomen kuntaliitto 2001). Kouvolan kaupungin ympäristönsuojelun ympäristösuunnittelija Hannu Friman on koulutukseltaan filosofian maisteri (Friman 31.8.2009).

4 YMPÄRISTÖPALVELUIDEN OSA-ALUEET

Ympäristöpalvelut jaetaan Kouvolan kaupungissa kahteen osa-alueeseen: ympäristöterveydenhuoltoon ja ympäristönsuojeluun. Molemmilla osa-alueilla on omat viranomaistehtävänsä. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

4.1 Ympäristöterveydenhuolto käsitteenä

Ympäristöterveydenhuollon keskeinen tehtävä on ihmisen elinympäristön terveysperusteinen suojeleminen. Ihmisten elinympäristön suojelun periaatteena on, että toiminnot on suunniteltava ja järjestettävä siten, että terveyttä edistetään ja ylläpidetään. Ympäristöterveydenhuollossa viranomaisen ei voi koskaan päätöksellään tinkiä terveyshaittojen estämisvaatimuksesta, vaan viranomaisen on aina suoritettava tarvittavat ehkäisytoimenpiteet. (Hollo 2004, 397.)

Ympäristöterveydenhuolto on käsitteenä uusi ja huonosti tunnettu, mutta sillä on kuitenkin pitkät perinteet. Nykymuotoinen ympäristöterveydenhuolto muodostui Suomessa noin 1870-luvulla, ja se sai vaikutteita Ruotsista ja Englannista. Kunnallishallinnon ja lainsäädännön luominen vaikuttivat paljon ympäristöterveydenhuollon kehittymiseen. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.)

Ympäristöterveydenhuolto kuuluu kuntien vanhimpien lakisääteisten tehtävien joukkoon. Elinympäristössä esiintyy tekijöitä, jotka voivat vaarantaa ihmisten terveyden. Esimerkiksi elintarvikkeet saattavat pilaantua huonon säilytyksen johdosta, sisäilma saattaa saastua homekasvun johdosta tai juomavesi voi pilaantua. Viranomaiset valvovat ihmisille elintärkeitä hyödykkeitä, jotta ne olisivat aina turvallisia ja terveellisiä. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.)

4.2 Ympäristönsuojelu käsitteenä

Hyvä ympäristö on perustuslaissa määritelty perusoikeus siinä missä esimerkiksi sananvapaus tai liikkumisvapaus. Kuntien on pyrittävä turvaamaan jokaiselle asukkaalleen oikeus hyvään ympäristöön. Kunnan tulee kaikessa toiminnassaan ottaa huomioon ympäristönsuojelu. (Harjula, Lundström, Kirvelä, Majoinen & Myllyntaus 2004, 39.)

Kunnan tehtävänä on hallintolain mukaan valvoa ja edistää ympäristönsuojelua. Tämä merkitsee sitä, että luontoa ja ympäristöä suojelemalla, kehittämällä ja hoitamalla kunnan asukkaille mahdollistetaan terveellinen ja kestävä ympäristö. Ympäristönsuojeluviranomaiset suorittavat valvontaa, myöntävät ympäristölupia, ilmoituksia sekä tekevät myös erilaisia ympäristön tilaa koskevia selvityksiä. (Harjula, Lundström, Kirvelä, Majoinen & Myllyntaus 2004, 39.)

Ympäristönsuojelulla on kolme keskeistä tavoitetta: pilaantumista aiheuttavien päästöjen hallinta eli päästökontrolli, riskienhallinta sekä ympäristön laatuvaatimusten sääntely (Hollo 2004, 313).

5 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Ympäristöterveydenhuoltoviranomaisten toimintaan sovelletaan useita eri lakeja aina viranomaistehtävien mukaan. Tärkeimpinä niistä on terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (23/2006), kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annettu laki (75/2004), eläinlääkintähuoltolaki (685/1990), kemikaalilaki (744/1989) ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annettu laki, tupakkalaki (693/1976). Kaikissa ympäristöterveydenhuollon laeissa merkittävää toimenpanovaltaa käyttää kunnan viranomainen. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.)

5.1 Terveysuojelulaki

Vuonna 1879 annettu terveydenhoitoasetus oli ensimmäinen terveyshaittoja koskeva varsinainen laki. Kyseinen asetus uudistettiin vuonna 1927. Se sisälsi jo paljolti samat elementit kuin nykyinen terveydensuojelulaki. 1950-luvulla aloitettiin säädösten ajanmukaistaminen ja noin kymmenen vuoden jälkeen uusi terveydenhoitolaki (469/1965) tuli voimaan. Vaurastumisen myötä vuonna 1995 voimaan tullut terveydensuojelulaki (763/1994) ohjaa ympäristöterveydenhuoltoviranomaisten toimintaa. (Pönkä 2006, 9-12.)

Terveysuojelulain (763/1994) yleiset periaatteet on esitetty lain kahdessa ensimmäisessä pykälässä. Lain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. Lisäksi tarkoituksena on ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa ihmiselle terveyshaittaa. Terveyshaitalla laissa tarkoitetaan elinympäristössä olevasta tekijästä tai olosuhteesta aiheutuva ihmisessä todettua terveyden häiriötä, kuten sairauden oiretta. Laissa elinympäristöllä tarkoitetaan ihmisen välitöntä ympäristöä esimerkiksi asunnon sisätiloja. (Terveysuojelulaki 1.§., 2.§.)

5.2 Tehtävät

Kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät jakautuvat terveystalvontaan ja eläinlääkintähuoltoon. Terveystalvonta liittyy yleisesti ottaen aina läheisesti ihmiseen. Terveystalvonnan tehtävänä onkin huolehtia elintarvikkeiden, talous- ja juomavesien, asuin-, työ- ja kokoontumishuoneistojen, tuoteturvallisuuden, tupakkalain ja nikotiinin talvonnansta sekä vastata yhteistyössä ympäristönsuojelun kanssa ilman ja melun seurannasta. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.) Eläinlääkintähuollon tehtävänä on peruseläinlääkäripalveluiden järjestäminen hyöty- ja muille kotieläimille, eläintautien vastustaminen, eläimistä saatavien elintarvikkeiden talvonta- ja tarkastustehtävät sekä eläinsuojelutalvonta yhdessä terveystalvonnan kanssa.

Kunnan yleisenä tehtävänä on huolehtia, että ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön velvoitteita noudatetaan kunnan alueella (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto). Kunnan on tiedotettava ympäristöterveydenhuollosta ja järjestettävä sitä koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Ympäristöterveydenhuoltoviranomaisen on etukäteen opastet-

tava toiminnanharjoittajia sellaisten ratkaisujen löytämiseksi, että ne täyttävät terveys-
densuojelulain edellytykset. (Pönkä 2006, 27.)

5.3 Terveysvalvonta

Ympäristöterveydenhuollon toinen tehtäväkokonaisuus on terveystarkastus. Terveystarkastuksen tehtävänä on huolehtia Kouvolan kaupungissa ja Iitin kunnassa elintarvikkelain, terveys-
densuojelulain, tuoteturvallisuuslain ja tupakkalain mukaisesta valvonnasta sekä lääkelain mukaisesta nikotiinivalmisteiden myynnistä ja valvonnasta. Myyntipalveluna suoritetaan ilmanlaadun tarkkailu Pohjois-Kymenlaaksossa. (Hiltunen 1.9.2009.)

5.3.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonta kattaa suuren osan kunnallisesta ympäristöterveydenhuollosta. Elintarvikevalvonnalla tarkoitetaan elintarvikkeiden valmistamisen, kuljetuksen, varastoinnin, viennin, tuonnin, myynnin, tarjoilun, muun luovutuksen ja markkinoinnin valvomista. Tarkoituksena on poistaa ja ehkäistä elintarvikkeista johtuvia terveyshaittoja, taata elintarvikkeiden hyvä laatu ja turvallisuus sekä antaa riittävästi tietoa elintarvikkeista kuluttajille. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajat laativat vuosittain elintarvikevalvontasuunnitelman. Terveystarkastajat suorittavat alueensa elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisesti viranomaisvalvontaa ja valvovat kohteiden omavalvontasuunnitelman noudattamista. Valvontakäynnit jaetaan kahteen ryhmään: perustarkastuksiin ja lisätarkastuksiin. Näiden valvontakäyntien lisäksi tehdään myös esimerkiksi asiakasvalitusten ja ruokamyrkytyspäilyjen johdosta tarkastuskäyntejä tapauskohtaisesti. Elintarvikevalvontatarkastusten lisäksi myös näytteenotolla seurataan toimijan omavalvonnan toteutumista ja elintarvikkeiden laatua. Näytteillä selvitetään elintarvikkeiden mikrobiologista tai kemiallista laatua. Kunta perii toiminnanharjoittajilta maksun hyväksymänsä valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista ja näytteenotoista. (Lukkari 1.9.2009.)

Kunnallinen elintarvikevalvonta on luonteeltaan olosuhde- ja tuotevalvontaa. Tämä tarkoittaa sitä, että valvotaan hygieniasta, lämpötiloja, elintarvikkeiden laatua, pakkausmerkintöjä ja reseptejä. Valvottavia kohteita ovat elintarvikemyymälät, ravintolat,

ruokalat, grillit, kioskit, elintarviketehtaat, lihavalmistetehtaat, palvaamot, kalanjalostuslaitokset, meijerit, juustolat, maitotilat ja kananmunapakkaamot. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.)

Vuonna 2008 Kouvolan seudun kansanterveystyön kuntayhtymän toiminta-alueella oli 863 elintarvikehuoneistoa, joista 828 kohteeseen suoritettiin tarkastuskäynnit (liite 1). Elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin kaiken kaikkiaan 1293 kappaletta. Tarkastuskäyntien yhteydessä tarkasteltiin muun muassa valvontakohteiden omavalvonnan toimivuutta. Maidontuotantotiloille suoritettiin 13 tarkastuskäyntiä. Viranomaisnäytteitä otettiin vuoden aikana 85 kappaletta, joista kuusi oli määräysten vastaisia. (Hiltunen 1.9.2009.)

Ympäristöterveydenhuollon elintarvikevalvonta toteutti vuonna 2008 kolme erilaista valvontaprojektia, jotka koskivat jauhelihan hygienian laatua ja myyntilämpötiloja, Kiinasta peräisin olevien maitoa sisältävien elintarvikkeiden melamiinia sekä ravintoloissa käytettävien eläinperäisten elintarvikkeiden jäljitettävyyttä. Näiden projektien lisäksi vuoden aikana kartoitettiin laitospöytäkirjojen ja ravintoloiden kuorittujen keittämättömien perunoiden käsittelyä ja laatua sekä kotimaisten kasvien ja viljojen kasvinsuojeluainejäämiä. (Hiltunen 1.9.2009.)

Elintarvikevalvontaa säätelee vuonna 2006 voimaan tullut elintarvikelaki (23/2006). Lakia sovelletaan elintarvikkeisiin ja niiden käsittelyolosuhteisiin, elintarvikealan toimijoihin sekä elintarvikevalvontaan kaikissa elintarvikkeiden tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Lain tarkoituksena on turvata korkealaatuinen elintarvikevalvonta sekä osaltaan parantaa elintarvikeyritysten toimintaedellytyksiä. (Elintarvikelaki 1.§.)

Yleisimmin elintarvikevalvontaa kunnissa toteuttavat terveystarkastajat, eläinlääkärit ja laboratoriohenkilöstö. (Pönkä 2006, 318). Kouvolan kaupungissa elintarvikevalvontaa toteuttaa muun muassa terveystarkastaja Reija Lukkari ja hygieenikko Taru Pyötsiä. Pyötsiän tehtäviin kuuluu sellaisten laitosten valvonta, jossa valmistetaan peruselintarvikkeita, kuten lihaa, kalaa, kananmunia ja maitotuotteita. Valvonnan piiriin kuuluvia elintarvikelaitoksia on Kouvolan alueella noin 14. Pyötsiä valvoo myös maitotilojen hygieniää noin kolme kertaa vuoden aikana. Tulevaisuudessa hänen tehtäviin suunnitellaan lisättävän myös elintarvikehuoneistojen hyväksymiset, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että elintarvikehuoneiston on oltava valvontaviranomaisen

hyväksymä ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. (Pyötsiä, 9.2.2009.)

5.3.2 Asumisterveys

Asunnontarkastus eli asuntojen ja muiden oleskelutilojen olojen valvonta kuuluu kunnan ympäristöterveydenhuoltoviranomaisten tehtäviin. Yleisimmin kunnissa asumisterveyteen liittyviä tehtäviä hoitavat terveystarkastajat, terveystarkastajat ja ympäristötarkastajat. (Pönkä 2006, 34.)

Asunnontarkastus toimii kahdella tavalla, ennaltaehkäisevänä ja korjaavana. Ennaltaehkäisevään asunnontarkastukseen kuuluu valistus, neuvonta ja yhteistyö rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Viranomaiset joutuvat usein vastaamaan kuntalaisten tiedusteluihin asuinpaikan terveellisyydestä ja siitä, tarvitaanko kyseisellä alueella rakennettaessa erityistoimenpiteitä. Viranomaisen tulisi hankkia tai valmistaa kirjallista materiaalia toimintaa varten. Viranomainen pyrkii lausunnoin, neuvotteluihin ja muilla tavoin edistämään sisätilojen terveyttä. Toinen asunnontarkastuksen päämuoto on valvovaa eli korjaavaa asunnontarkastusta. Korjaavaan asunnontarkastukseen liittyy valitusten vastaanotto ja käsittely sekä erilaiset selvitykset, jotka muodostavat suurimman osan toiminnasta. (Pönkä 2006, 37.)

Käytännössä asunnontarkastuksen tarve lähtee liikkeelle tehdyn valituksen perusteella. Kouvolan kaupungin terveystarkastajat tekevät asuntotarkastuksissa erilaisia mittauksia ja tutkimuksia selvittääkseen mahdolliset asunnon tuomat terveyshaitat. Asunnontarkastuksien jälkeen terveystarkastajan velvollisuutena on tehdä tarkka pöytäkirja mahdollisista terveyshaitoista sekä toimenpiteistä niiden korjaamiseksi. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.) Terveysuojelulain 27.§ mukaan asunto voidaan asettaa terveydellisin syin asumiskieltoon, mikäli epäkohdan poistaminen ei ole mahdollista tai jo annettua korjausmääräystä ei ole noudatettu. Lisäksi kunnan ympäristöterveydenhuoltoviranomainen voi terveydensuojeluasetuksen 16.§ nojalla tilapäisesti rajoittaa asukkaiden määrää asunnossa.

Kouvolan kaupungin alueella asumisterveyteen liittyvistä asioista vastaavat pääsääntöisesti terveystarkastaja ja ympäristöterveystarkastaja. Valvontakohteita ovat muun muassa asunnot, koulut, päiväkodit, erilaiset vanhusten palvelutalot, uimahallit, vesilaitokset, hotellit, parturit ja eläinsuojat. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Asumisterveyttä ohjaa pääsääntöisesti terveydensuojelulaki (763/1994). Lisäksi tärkeitä asuntojen terveellisyyteen liittyviä säädöksiä ja ohjeita ovat terveydensuojeluasetus (1280/1994) sekä asumisterveysohje ja -opas. (Pönkä 2006, 35.)

Kouvolaan kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuolto teki vuonna 2008 asunnontarkastuksia kuntalaisten aloitteesta 575 kappaletta terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Tarkastukset kohdistuivat 263 kohteeseen, ja näistä kohteista otettiin kaiken kaikkiaan 71 näytettä. Tarkastukset liittyivät pääosin sisäilman laatuun, home- ja kosteushaittoihin sekä ilmanvaihdon puutteellisuuteen. Tarkastukset ovat lisääntyneet huomattavasti viimeisten vuosien aikana, muun muassa kouluissa havaittujen homeongelmien vuoksi. (Hiltunen 1.9.2009.)

5.3.3 Tuoteturvallisuusvalvonta

Kouvolaan kaupungin ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajien tuoteturvallisuusvalvontaan kuuluu valvoa kuluttajapalveluiden turvallisuutta alueellaan, käsitellä tavaroita ja palveluita koskevia ilmoituksia sekä valvoa paikallisesti valmistettavien tavaroiden vaatimustenmukaisuutta ennen niiden levittämistä jakeluun. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Terveystarkastajat valvovat kuluttajapalvelusten tarjoajia, joita ovat esimerkiksi kuntosalit, leikkikentät, laskettelurinteet, uimahallit, kartingradat sekä ratsastuspalvelut (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto).

Tuoteturvallisuusvalvontaa säätelee annettu laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden turvallisuudesta (75/2004). Laki on tullut voimaan vuonna 2004 ja sillä korvattiin aikaisempi tuoteturvallisuuslaki (914/1986). Lain tarkoituksena on ennaltaehkäistä kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin liittyviä vaaroja. Vaarallisena kulutustavarana pidetään esimerkiksi viallista kulutustavaraa, josta voi aiheutua vamma, myrkytys, sairaus tai muu terveyshaitta.

Kunnan tehtävänä on laatia kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten valvontaa varten valvontasuunnitelma. Valvonnan on oltava laadukasta, säännöllistä, ja sen tulee ehkäistä kulutustavaroihin ja kuluttajapalveluksiin liittyviä vaaroja. Kunnan laatimassa valvontasuunnitelmassa on ainakin määritettävä suoritettavat tarkastukset, valvontakohteiden tarkastustiheys, siihen on sisällytettävä näytteenottosuunnitelma sekä arvi-

ointi valvontasuunnitelman toteutumista. (Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 11.§.)

Vuonna 2008 kuntayhtymän tuoteturvallisuusvalvonnan tarkastuksia tehtiin 117 kappaletta. Nämä tarkastukset kohdistuivat muun muassa leikkikenttiin, kuntosaleihin, uimahalleihin ja uimarantoihin. (Hiltunen 1.9.2009.)

5.3.4 Tupakkalainvalvonta

Kuntien ympäristöterveydenhuolto vastaa tupakanmyynnin ja tupakointikieltojen valvonnasta. Valvontaan kuuluvat myyntiluvat, pakkausmerkinnät, ostajien ikä, ilman laatu ja ilmanvaihto. Valvontakohteita ovat tupakkatuotteiden myyjät, yleiset tilat, ravintolat sekä koulut. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.)

Tupakkalain valvontaa säätelee laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (693/2001), joka tunnetaan paremmin tupakkalakina. Lain tavoitteena on vähentää tupakointia yhteiskunnassa ja ehkäistä tupakasta aiheutuvia terveyshaittoja. Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain suunnitelma. Valvontasuunnitelma on tehtävä siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Valvontasuunnitelmaan on sisällyttävä ainakin tarkastusten sisällön määrittely, valvontakohteiden tarkastustiheys, näytteenotot ja tutkimukset, valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi sekä laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu. (Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 14.§.)

Tupakkalakia muutettiin vuonna 2006, jolloin tupakointi pääsääntöisesti kiellettiin ravitsemisliikkeiden sisätiloissa 1.6.2007 alkaen. Lakimuutoksen jälkeen tupakointi sallitaan ainoastaan tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Ravintolatu-pakointikiellon noudattamisen valvonta kuuluu pääsääntöisesti ravintolan omistajalle ja kunnan ympäristöterveydenhuoltoviranomaisten tehtävänä on valvoa, että näin tapahtuu. Lisäksi ravintolatu-pakointikieltoa valvovat työsuojeluviranomaiset ja poliisi. (Pönkä 2006, 380.)

Tupakkalakiin tuli muutos 1.4.2009, jolloin tupakkatuotteiden vähittäismyynnistä tuli luvanvaraista toimintaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupaa tuli lakimuutoksen jälkeen hakea myyntipaikan sijaintikunnan ympäristöpalveluilta. Siirtymäaikasäännöksen mukaan ennen kesäkuun 2009 loppua

myyntiluvan hakenut toiminnanharjoittaja saa myydä tupakkaa maaliskuun 2010 loppuun asti. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.) Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluille tupakkatuotteiden myyntilupia saapui noin 200 kappaletta, joka oli arvioitua määrää paljon pienempi. Hakemuksia käsitellään muiden tehtävien ohessa ja resurssit ovat riittäneet tarpeeksi hyvin. (Hiltunen 1.9.2009.)

Ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollon vuoden 2008 tupakkalain mukaiset tarkastukset kohdennettiin valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman painopisteiden mukaisesti muun muassa ravintoloihin, joissa on erillinen tupakointitila. Tarkastukset tehtiin pääsääntöisesti entisen sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen STTV:n nykyisen sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston Valviran ravintolatupakoinnin valvontahankkeen puitteissa. Vuonna 2008 ympäristöpalveluiden tiedossa oli 586 tupakkalain mukaista valvontakohdetta, joihin sisältyvät muun muassa ravitsemisliikkeet, oppilaitokset, päiväkodit ja vähittäismyyntipaikat. Näistä tarkastettiin 119 kohdetta. (Hiltunen 1.9.2009.)

5.3.5 Vesienhuolto

Kunnan ympäristöterveydenhuoltoviranomaisen tehtäviin kuuluvat talous- ja uimavesien laadun valvonta. Terveystaloudslain 29. § mukaan kunnan ympäristöterveydenhuoltoviranomaisen on valvottava säännöllisesti yleisen uimalan, uimahallin, uimarannan, kylpylän sekä yleisen virkistymis-, kuntoutus- ja hieronta-altaan veden laatua. Käytännössä uimavesiä valvotaan säännöllisin väliajoin tehtävin tutkimuksin. (Pönkä 2006, 270.) Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut valvoo Kouvolan kaupungin sekä Iitin uimahallien ja uimarantojen vesien laatua erilaisia näytteitä ottamalla. Kouvolassa on kuusi uimahallia: Haanoja, Inkeroinen, Korja, Kuusankoski, Urheilupuisto ja Valkealatalo. Uimahalliveden näytteenottotiheys määräytyy asiakasmäärän mukaan, mutta näytteitä otetaan kuitenkin vähintään neljä kertaa vuodessa. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Luonnonvesistä eli uimarannoilta näytteitä otetaan kolme kertaa uimakauden 15.6–31.8 aikana. Kouvolassa on 26 yleistä uimarantaa, joilla arvioidaan käyvän vähintään 100 uimaria päivässä. Yleisillä rannoilla tarkkailua tehdään kerran ennen uimakautta ja kolme kertaa uimakauden aikana. Lisäksi Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut valvoo Iitin kunnan uimarantoja, joita on yhteensä kahdeksan kappaletta. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Terveysuojelulain 5. luku ja terveysuojeluasetuksen 3. luku käsittelevät talousvettä. Talousvedellä tarkoitetaan luonnon kivennäisvettä ja lääkinnällisiin tarkoituksiin käytettävää vettä. Kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on valvoa säännöllisesti talousvettä toimittavan laitoksen toimittaman veden ja kaupanpitoa varten pakattavan talousveden laatua. Säännöllinen talousveden valvonta on luonteeltaan kahdentyyppistä, jatkuvaa valvontaa ja jaksottaista seuranta. Jatkuvan valvonnan tarkoituksena on hankkia säännöllisesti tietoa talousveden käsittelyn tehokkuudesta ja talousveden laadusta. Jaksottaisessa seurannassa selvitetään, täyttääkö talousvesi lainsäädännön asettamat laatuvaatimukset ja suositukset. Lisäksi valvontaviranomainen voi asettaa toiminnanharjoittajalle veden laatua koskevia tarkkailuvelvoitteita. (Pönkä 2006, 175-186.)

Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut valvoo vesilaitosten jakaman talousveden laatua. Valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntalaisilla on käytettävissään hyvälaatuista talousvettä. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.) Hyvälaatuinen talousvesi on ominaisuuksiltaan kirkasta, hyvänmakuista ja väritöntä. Talousvedessä ei saa olla mitään aineita sellaisina määrinä tai pitoisuuksina, jotka aiheuttavat vaaraa ihmisen terveydelle (Pönkä 2006, 174).

Kuntien ympäristöterveydenhuollonviranomaisen on laadittava yhteistyössä vesilaitosten kanssa säännöllistä valvontaa varten laitoskohtainen valvontatutkimusohjelma. Kyseisen ohjelman laatimisesta säätelee talousvesiasetus (461/2000). Valvontatutkimusohjelma on tarkastettava vähintään viiden vuoden välein ja kunnan viranomaisen on valvottava, että ohjelmaa noudatetaan vesilaitoksessa. (Pönkä 2006, 189.)

Ympäristöpalvelut otti vuonna 2008 vesinäytteitä kaikkiaan 731 kappaletta. Talousvesinäytteitä otettiin yhteensä 366 kappaletta, uimavesinäytteitä näytteenottosuunnitelman mukaisesti uimahalleista ja -altaista 248 sekä uimarannoilta 117 kappaletta. Vuoden 2008 tammi-maaliskuussa tarkastettiin Nokian vesikriisin seurauksena 58 vesijohdotoverkostoon liitettyä vesilaitteistoa, joista 26:ssa eli 45 prosentissa havaittiin puutteita. (Hiltunen 1.9.2009.)

5.4 Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuolto on terveysvalvonnan ohella toinen kunnan ympäristöterveydenhuollon osa ja sen tarkoituksena on taata peruseläinlääkäripalveluiden toteutuminen

hyöty- ja muille kotieläimille. Kunnan eläinlääkintähuollon tarkoituksena on ehkäistä eläintauteja sekä tarkastaa ja valvoa eläimistä saatavia elintarvikkeita. Eläinlääkintähuollosta kunnissa vastaavat eläinlääkärit ja eläinsuojeluun kuuluvissa asioissa eläinlääkäreiden lisäksi ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajat. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Kuntien eläinlääkintähuollon valvontaa ja hallintoa säätelee eläinlääkintähuoltolaki (685/1990). Kunnan tehtävänä on alueellaan suunnitella ja toteuttaa lain mukaista eläinlääkintähuoltoa. Kunnan velvollisuutena on huolehtia peruseläinpalveluiden järjestämisestä. Kunnassa voidaan ylläpitää yhtä tai useampaa kunnaneläinlääkärin virkaa eläinlääkintähuoltoon kuuluvien tehtävien hoitamista varten. (Eläinlääkintähuoltolaki 8.§., 9.§.) Eläinlääkintähuoltolakia uudistetaan parhaillaan ja uusi laki tulee voimaan luultavimmin vuoden 2010 alusta. Lakiuudistuksen tavoitteena on turvata kuntien eläinlääkintäpalveluiden saatavuus ja laatu. Lisäksi tavoitteena on varmistaa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta paikallisella tasolla. (Aronen 2009, 9.)

Kouvolan kaupungissa toimii kahdeksan kaupungineläinlääkäriä, jotka sijoittuvat Kouvolaan, Anjalaan, Sippolaan, Elimäelle, Kausalaan ja Valkealaan. Eläinlääkintähuollosta vastaa kaupungineläinlääkäri Hannu Pajulahti, jonka toimipiste on Anjalassa. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

6 YMPÄRISTÖNSUOJELU JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Ympäristönsuojeluviranomaisen toimintaa säätelee pääsääntöisesti ympäristönsuojelulaki (86/2000). Lisäksi ympäristölainsäädäntöön kuuluvat laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994), vesilaki (264/1961), vesihuoltolaki (119/2001), luonnonsuojelulaki (1096/1996), jätelaki (1072/1993), kemikaalilaki (744/1989), ulkoilulaki (606/1973), maastoliikennelaki (1720/1995) ja vesiliikennelaki (463/1996).

6.1 Ympäristönsuojelulaki

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten toimintaa säätelee vuonna 2000 voimaan tullut ympäristönsuojelulaki (86/2000). Lain tavoitteena on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä poistaa ja vähentää pilaantumisesta aiheutuvia vahinkoja ja turvata terveellinen, viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö. (Ympäristönsuojelulaki 1.§.) Lain tarkoituksena on ehkäistä jätteiden syntyä ja nii-

den haitallisia vaikutuksia, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, torjua ilmastonmuutosta sekä tukea muuten kestäväää kehitystä. Laissa edellytetään, että pilaantumisen vaaraa aiheuttavalle toiminnalle on haettava ympäristölupa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. (Mäkelä, Soininen & Oksa 2008, 47.)

Ympäristönsuojelulain tavoitteena on yhtenäistää Suomen hajanainen ympäristönsuojelulainsäädäntö. Lakiin on koottu aiemmin eri laeissa olleet ympäristönsuojelusäännökset ja siten on vähennetty säännösten määrää ja selkiytetty lainsäädäntöä. Lakia sovelletaan kaikkiin päästöjä aiheuttaviin toimintoihin, joista aiheutuu tai voi aiheutua ympäristön pilaantumista. (Kuusiniemi 2001, 43.)

6.2 Tehtävät

Kuntien ympäristönsuojelutehtävät voidaan jakaa kahteen tehtäväkokonaisuuteen. Toinen tehtäväkokonaisuus käsittää perinteisen lupajärjestelmän eli toiminnanharjoittajille myönnettyt ympäristöluvat. Toinen tehtäväkokonaisuus sisältää ympäristöä kuormittavaa toimintaa ajoittavien säännösten ja määräysten valvonnan sekä ympäristönsuojelun yleisen suunnittelun, seurannan ja ennalta ehkäisevän toiminnan. (Kettunen 1996, 9.)

Ympäristönsuojelu on ympäristön pilaantumista ehkäisevää ja vähentävää toimintaa. Ympäristönsuojelun avulla pyritään vähentämään ympäristön pilaantumista ja ympäristöön kohdistuvaa kuormitusta. Käytännössä tämä tarkoittaa jätehuollon ja kierrätyksen valvomista, ilmanlaadun tarkkailua, vesistöjen suojelemista ja kestäväkehityksen edistämistä. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Ympäristön pilaantumisella tarkoitetaan ihmisen ympäristössä tapahtuvia muutoksia, joista on haittaa ihmisen fyysiselle ja psyykkiselle terveydelle tai jotka vaikeuttavat ihmisen tarpeiden tyydyttämistä (Berninger, Tapio & Willamo 1997, 6).

6.2.1 Jätehuolto

Jätelaissa (1072/1993) jätteellä tarkoitetaan ainetta tai esinettä, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Lain tarkoituksena on ehkäistä sekä torjua jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle sekä ympäristölle. (Jätelaki 1.§.)

Pääperiaate jätehuollosta on, että jätteen tuottaja vastaa omistaja jätteistään. Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilla on kuitenkin vastuu järjestää asumisessa syntyneiden ja niihin rinnastettavien jätteiden kuljetus, käsittely tai hyödyntäminen. Kunnat ovat vastuussa jätehuollosta silloinkin, kun ne ovat antaneet sen alueellisen jätehuoltoyhtiön tai yksityisen yrityksen hoidettavaksi. (Harjula, Lundström, Kirvelä, Majoinen & Myllyntaus 2004, 37.)

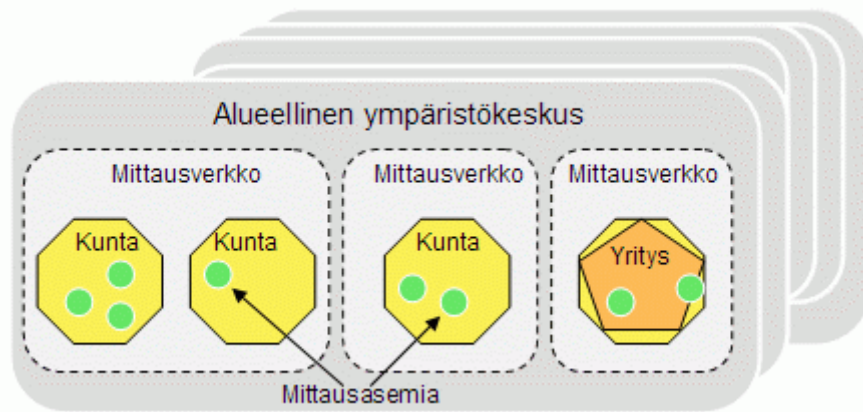
Kouvolan kaupungissa ympäristönsuojelu valvoo jätelain (1072/1993) ja säädösten nojalla jätehuollon järjestämisestä ja noudattamisesta. Kouvolassa jätteiden käsittelytoiminnasta vastaa Kymenlaakson Jäte Oy. Jätehuoltomääräysten mukaan Kouvolassa ja Iitissä kiinteistöllä saa kompostoida siellä syntyvää biojätettä. Komposti on rakennettava ja sijoitettava niin, ettei siitä ihmisen terveydelle tai ympäristölle haittaa. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

6.2.2 Ilmanlaatu

Kunnan tehtäviin kuuluu omalla alueellaan valvoa ja edistää ilmansuojelua. Tämä tarkoittaa käytännössä ilmanlaadun seurantaa ja yleiseen ilmaan tulevien päästöjen tarkkailua. (Kotiranta & Savo 1993, 47.) Kuntien ilmanlaadun seurannasta säätelee ympäristönsuojelulaki (86/2000). Lain mukaan kuntien on julkistettava seurantatiedot ilmanlaadun tarkkailusta. Lisäksi laissa on määrätty yrityksille selvilläolovelvollisuus, jonka mukaan toiminnanharjoittajan on oltava riittävästi selvillä toimintansa ympäristövaikutuksista.

Kouvolan kaupungissa ilmanlaaduntarkkailua on toteutettu vuodesta 1990 asti yhteistarkkailuin Pohjois-Kymenlaakson kuntien ja alueen suurimpien teollisuus- ja energiantuotantolaitosten kesken. Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut vastaa ilmanlaadun käytännön seurannasta. Ilmanlaadun tarkkailu tapahtuu kolmella mittausasemalla, jotta on varustettu jatkuvatoimisilla analysointilaitteilla. Kouvolan keskustan mittausasemalla mitataan liikenteen aiheuttamia päästöjä, Kuusankosken asemalla mitataan haittevia rikkiyhdisteitä sekä lisäksi ilmanlaaduntarkkailussa käytetään siirrettävää mittausasemaa, jolla mitataan projektiluontoisesti hengitettäviä hiukkasia. Tällä hetkellä siirrettävä mittausasema sijaitsee Kuusankoskella Mäkikylässä. Ilmanlaaduntarkkailusta laaditaan vuosittain ilmanlaadun vuosiraportti. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Kuntalaiset voivat vapaasti tarkkailla Kouvolan kaupungin ilmanlaadun seurannan mittaustuloksia ilmanlaatuportaalista (kuva 4) osoitteessa www.ilmanlaatu.fi. Kouvolan keskustan mittausasemassa 12.8.2009 mitatut liikenteen aiheuttamat päästöt olivat arvoiltaan hyvät. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että päästöt eivät ylitä ohjeissa annettuja raja-arvoja. Noin kello 13 Kouvolan keskustassa päästöarvot olivat korkeimmillaan. (Kouvolan ilmanlaatuindeksi 2009.)

Kuva 4. Ilmanlaadun mittaaminen (Kouvolan ilmanlaatuindeksi 2009)

6.2.3 Meluntorjunta

Melu käsitteenä tarkoittaa ääntä, joka on ihmisen terveydelle tai hyvinvoinnille haitallista tai jonka ihminen kokee epämiellyttävänä ja häiritsevä. Melu on yksi merkittävimmistä elinympäristön laatua, terveyttä ja viihtyisyyttä heikentävistä tekijöistä. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Melun haittavaikutus perustuu yleensä siihen, että se haittaa aivojen toimintaa. Melun arvellaan aiheuttavan onnettomuusriskiä ja ihmisen käyttäytymisen ja suoriutuvuuden on todettu muuttuvan melun aiheuttaman stressin johdosta. Lisäksi melu alentaa viihtyisyyttä, ja se häiritsee ihmisiä sekä vaikeuttaa kommunikointia. (Benninger, Tapio & Willamo 1997, 61.)

Kuntien tehtävänä on alueellaan valvoa, ohjata ja edistää meluntorjuntaa. Meluntorjuntatyöllä pyritään ennaltaehkäisemään ja poistamaan meluhaittoja. Keskeinen osa meluntorjuntatyötä on seurantajärjestelmän kehittäminen, sillä sen avulla voidaan paikallistaa pahimmat melualueet ja suunnata meluntorjuntatoimet tehokkaasti. (Benninger, Tapio & Willamo 1997, 62.)

Melua koskevia säädöksiä on useissa laeissa ja niiden nojalla annetuissa säädöksissä. Näitä lakeja ja säädöksiä ovat muun muassa terveydensuojelulaki (763/1994), valtioneuvoston päätös melutason ohjearvoista (993/1992) ja ympäristönsuojelulaki (86/2000), jossa säädetään tilapäistä melua koskevasta ilmoitusmenettelystä. (Pönkä 2006, 45.)

Kouvolan kaupungin ympäristönsuojelu pyrkii poistamaan tai vähentämään meluhaittoja alentamalla lähtömelutasoa, joka tapahtuu esimerkiksi äänenvaimentimilla, rajoittamalla melun leviämistä meluaitojen avulla ja suojautumalla melulta rakenteiden ääneneristävyyttä parantamalla. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Lukija Pekka Hyvärinen kirjoitti keskiviikkona 12.8.2009 kaupunkilehti Varttiin Valatieltä kantautuvasta yömelusta Kouvolan Tapiontielle. Hyvärisen kirjoitus koski Kouvolan ohitustien vieressä asuvien Tapiontien asukkaiden tekemää valitusta yömelusta Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluille. Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden tarkastajien laatiman meluraportin mukaan Tapiontiellä 27.–28.5 välisenä yönä on tehty melumittaus, josta ilmenee liikennemelutason kohonneen tieviranomaisten tähän asti käyttämää oletusarvoa korkeammaksi.

6.2.4 Vesiensuojelu

Kouvolan kaupungin alueella vesistöjä on noin 12 % koko pinta-alasta, minkä takia vesistöillä on keskeinen asema Kouvolaassa. Vesien tilaa heikentävät päästöt, maankäyttö sekä vesivarojen käyttö. Vesiensuojelun tarkoituksena on ehkäistä vesistöjen pilaantumista ja tavoitteena on vesien hyvä tila. Vesistöjen tilaa seurataan alueellisen ja valtakunnallisen seurantaohjelman avulla, joiden tulokset tallennetaan Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään valtakunnalliseen rekisteriin. Kerättyjen tulosten perusteella vesistöt luokitellaan niiden käyttökelpoisuuden mukaan viiteen eri luokkaan: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä ja huono. Laatuluokka koostuu veden laadun ja ihmisen toiminnan vaikutusten mukaan. Laatuluokan avulla selvitetään vesistöjen soveltuvuutta vedenhankintaan, kalavesiksi ja virkistyskäyttöön. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille kuuluu paikallinen vastuu vesiensuojelun edistämisestä ja valvonnasta. Lisäksi kunnissa käsitellään vesilain (264/1961) mukaisia lupia. (Ympäristöministeriö. Vesiensuojelu.) Kunnan ympäristönsuojeluviran-

omainen käyttää päätösvaltaa ojitusasioissa antamalla määräyksiä ojituksen toimeenpanemisesta ja siihen liittyvistä oikeuksista. Ojitukseen liittyviä päätöshetkiä ovat esimerkiksi ojan kunnossapitoa koskevien määräysten antaminen ja ojitusta koskevien erimielisyyksien ratkaiseminen. Ojitushetkiä lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen hoitaa jätevedeen liittyviä asioita, kuten myöntää oikeuden jäteveden johtamiseen toiseen ojaan. (Kuusiniemi 2001, 498.)

Vesien suojelua ohjaa vesilaki (246/1961), joka tuli voimaan 1.4.1961. Vesilaki on laajin ympäristölaki, ja se sisältää yhteensä lähes 500 pykälää. Lakia sovelletaan yleiseen vesirakentamiseen, vesivoiman hyväksikäyttöön, vesiliikenteeseen ja uittoon, ojitukseen ja vesistöjärjestelyyn, vesistön säännöstelyyn, pinta- ja pohjaveden ottoon sekä viemäreihin. Vesilakia ei enää nykyään sovelleta jätevesien ja muun pilaavan aineen päästämiseen vesiin eikä päästöistä aiheutuvaan vesien pilaantumiseen. Kyseisiin asioihin sovelletaan ympäristönsuojelulakia. (Kuusiniemi 2001, 425.)

6.2.5 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys on määrittelynsä kehitystä, jossa tyydytetään nykyisen sukupolven tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuutta tyydyttää omia tarpeitaan (Berninger, Tapio & Willamo 1997, 347). Kestävän kehityksen tavoitteena on ekologien, taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen arvojen välinen oikeanlainen suhde pitkällä aikavälillä, mikä ilmenee luonnon monimuotoisuutena, ihmisten hyvinvointina ja elämän laatuina. Käytännössä kestävän kehityksen periaate ilmenee esimerkiksi vanhan rakennuskannan ja käyttämättömän maa-alueen säästämisenä. (Ranta 2001, 82.)

Kestävän kehityksen edistäminen on yksi kuntien ympäristönsuojelun tehtävistä. Kouvolan kaupungin kestävän kehityksen työtä on tehty jo 1990-luvun puolivälistä lähtien. Kouvolan seudun kestävän kehityksen toimintaohjelma käynnistyi vuonna 1996 Aalborgin sopimuksella, jolloin sovittiin prosessin päälinjoista. Kouvolan kaupungissa kestävän kehityksen painopiste on ilmastonmuutoksen torjunnassa, johon pyritään energiatehokkuutta ja ympäristötietoutta parantamalla. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Kuntaliitoksen jälkeen uudessa Kouvolassa kestävän kehityksen toteuttaminen on kaupunkistrategiassa asetettu päämääräksi. Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden

yksikkö on saanut vuonna 2009 taloudelliset voimavarat lähes kokopäiväisen kestävän kehityksen koordinaattorin palkkaukseen ja näin tapahtuu varmasti jatkossakin. Kestävän kehityksen koordinaattorin tehtävänä on edistää kestävästä kehitystä tukevia hankkeita Kouvolan kaupungissa. Tällainen hanke esimerkki on esitys Kouvolaan reilun kaupan kaupunkina. (Friman 31.8.2009.)

7 LUVAT JA ILMOITUKSET

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtävänä on myöntää ja valvoa toiminnanharjoittajille erilaisia lupia sekä ilmoituksia. Ympäristöterveydenhuolto käsittelee elintarvikehuoneistossa harjoitettavan toiminnan lupia kuten elintarvikehuoneiston hyväksymisiä, elintarvikekuljetuksiin käytettävien ajoneuvojen ja konttien lupia, talousvettä toimittavien laitosten lupia, jäätelökioskitoiminnan lupia sekä nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupia. Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on myös valvoa alkutuotantopaikkoja, elintarvikehuoneistojen toimijan vaihdoksia, tilapäisiä elintarvikemyyntejä, suuria yleisötilaisuuksia ja tuoteturvallisuutta. Edellä mainitut toiminnot ovat toiminnanharjoittajille ilmoituksenvaraisia. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Toiminnanharjoittajat ovat velvollisia hakemaan ympäristöön vaikuttaville toiminnoille luvan tai tekemään niistä ilmoituksen viranomaiselle. Kouvolaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta haettavia lupia ja ilmoituksia ovat leirintäilmoitus, maastoliikennelain mukainen lupa kilpailuihin ja harjoituksiin, meluilmoitus, ruoppausilmoitus, valvontailmoitus lannan patteroinnista, vesiliikennelain mukainen lupa kilpailuihin sekä erilaiset ympäristöluvat. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut myöntää vuosittain ympäristöterveydenhuollon lupia noin 200 kappaletta. Ympäristöterveydenhuollon mukaisia lupia on myönnetty kaiken kaikkiaan 2320 kappaletta. (Hiltunen 1.9.2009.)

Kouvolan kaupungin ympäristöpalvelut myöntää vuosittain ympäristönsuojelun mukaisia ympäristölupia keskimäärin 10-15 kappaletta. Vuonna 2009 ympäristölupia on myönnetty tavallista enemmän lähes 20 kappaletta. Lisäksi Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristönsuojelu antaa lausuntoja valtion viranomaisten eli Itä-Suomen ympäristölupaviraston ja Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksen myöntämiin ympäristölupiin. (Friman 31.8.2009.)

7.1 Ympäristölupa

Ympäristöongelmien ja olosuhteiden vuoksi kunnallinen ympäristönsuojelu perustuu pitkälti ennaltaehkäisevään ja ennakolliseen valvontaan, jota toteutetaan erilaisilla ympäristöluvilla (Ranta 2001, 31). Toimintaa varten, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista, tarvitaan aina ympäristölupa. Toiminnanharjoittajan suhteessa viranomaisiin ympäristölupa merkitsee sitä, että toiminnanharjoittaja saa luvassa määritellyin tavoin ja rajoituksin käyttää tai muuttaa ympäristöä tai kuormittaa sitä päästöin. (Kuusiniemi 2001, 116.)

Ympäristönsuojelulain (86/2000) 28.§:ssä säädetään niistä perusteista, joiden mukaan on haettava ympäristölupa (Ympäristöhallinnon ohjeita 3/2007, 13). Lisäksi ympäristönsuojeluasetuksen 1.§:ssä on laitosluettelo, johon ympäristöluvan hakutarve perustuu (Kuusiniemi 2001, 121). Kunnissa kerätyn ympäristölupapäätösootoksen mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tekemistä luparatkaisuista merkittävä osuus koskee kolmea yleisintä toimialaa. Kappalemääräisesti toimialoista suurimpana ovat eläinsuojat, joiden osuus lupapäätöksistä on 30 prosenttia. Polttonesteiden jakeluasemien osuus on 19 prosenttia ja kivenmurskauksen 14 prosenttia. (Warsta 2008, 59.)

Ympäristönsuojelulain 35.§ - 40.§:ssä säädetään ympäristölupahakemuksen käsittelystä. Lupahakemus on tehtävä aina ennen toiminnan aloittamista määrätylle lupaviranomaiselle kirjallisessa muodossa. Toiminnanharjoittajaa pyydetään tarvittaessa täydentämään hakemustaan tai antamaan lisäselvityksiä toiminnasta. Lupakäsittelyn vaiheisiin kuuluu ympäristölupaviranomaisen tiedottaminen hakemuksesta kuuluttamalla siitä kunnan ilmoitustaululla sekä toiminnan vaikutusalueella ilmestyvässä sanomalehdessä kuten Kouvolan Sanomissa. Lisäksi lupaviranomaisen on varattava asianosaisille mahdollisuus tulla kuulluksi hallintolain (434/2003) nojalla eli asianosaisella on mahdollisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Tarvittaessa laitokselle voidaan tehdä tarkastus tai järjestää neuvottelu toiminnanharjoittajan kanssa lupahakemuksen täydentämiseksi. Tämän jälkeen lupaviranomainen harkitsee luvan myöntämisen edellytyksiä ja antaa lupapäätöksensä perusteluineen. Asianosainen voi valittaa päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen. (Ympäristöhallinnon ohjeita 3/2007, 16.)

Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisussa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen oli myöntänyt yhtiölle A ympäristöluvan polttonesteiden jakeluasemalle ja autonpesuhallille. Naapurikiinteistöllä toimiva Yhtiö B valitti asiasta hallinto-oikeuteen vuokraoi-

keuden nojalla, minkä seurauksena hallinto-oikeus kumosi päätöksen ja palautti asian uudelleen käsiteltäväksi kuulemisvirheen vuoksi. Lupaviranomainen oli lähettänyt Yhtiö B:lle tiedon lupapäätöksestä, muttei ollut ennen ratkaisua antanut yhtiölle tilaisuutta tulla kuulluksi. (HAO 2003: 03/0195/3.)

7.2 Elintarvikehuoneiston hyväksyminen

Elintarvikehuoneisto on määräykseltään mikä tahansa rakennus tai huoneisto tai esimerkiksi ulkotila, jossa myytäväksi tai muuten luovutettavaksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään, kuljetetaan, pidetään kaupan, tarjoillaan tai muutoin käsitellään. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

Elintarvikelaissa (23/2006) säädetään elintarvikehuoneistojen hyväksymisestä. Elintarvikehuoneiston on oltava asianomaisen valvontaviranomaisen hyväksymä ennen toiminnan aloittamista tai ennen toiminnan olennaista muuttamista. Kunnan valvontaviranomainen hyväksyy elintarvikehuoneistot, joissa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa tai kontissa. Lisäksi kunnan valvontaviranomainen hyväksyy elintarvikkeiden maahan-tuonnin ja maastaviennin. Valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymishakemuksesta päätöksen, jonka yhteydessä voidaan asettaa tarpeellisia ehtoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Päätös voidaan antaa kielteisenä, mikäli terveysvaaraa ei voida muutoin estää. (Pönkä 2006, 538.)

Kunnan valvontaviranomaisen päätökseen ei voida hakea muutosta valittamalla. Asiaosainen voi kuitenkin tehdä oikaisuvaatimuksen päätöksestä 14 päivän kuluessa päätöksen antamisesta. (Pönkä 2006, 615.)

Vuonna 2008 ympäristöpalveluiden kuntayhtymän toiminta-alueella oli 863 elintarvikehuoneistoa, joista tarkastettiin 828 kappaletta. Elintarvikehuoneistoja ja niiden omavalvontasuunnitelmia hyväksyttiin vuoden 2008 aikana 118 kappaletta. (Hiltunen 1.9.2009.)

8 SUUNNITELMALLINEN VALVONTA

Terveysuojelulain 6. § mukaan kunnalla on velvollisuus laatia ja hyväksyä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelman tarkoituksena on

järjestää valvonnasta laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan valvontasuunnitelman tulee vähintään sisältää tarkastusten sisällön määrittelyn, valvontakohteiden tarkastustiheyden, tiedot näytteenotoista, valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin ja hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu. Valvontasuunnitelma on tarkastettava vähintään kolmen vuoden välein.

8.1 Tarkastukset

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollon puolelta valvontakohteisiin tehdään vuoden aikana noin 1700 tarkastuskäyntiä (liite 2). Terveydensuojelulain mukaisia kohteita oli vuonna 2008 ympäristöpalveluiden tietojärjestelmässä 794 kappaletta, joista tarkastettiin 120 kappaletta. Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 147 kappaletta, mikä on 81 prosenttia suunnitellusta tarkastusmäärästä. Tarkastukset kohdennettiin valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman painopisteiden mukaisesti muun muassa kouluihin, päiväkohteihin, uimahalleihin, uimarantoihin sekä vesilaitoksiin. Valvontasuunnitelmaan sisällymättömiä tarkastuksia tehtiin vuoden 2008 aikana yhteensä 321 kappaletta. Nämä tarkastukset kohdentuivat julkisiin majoitustiloihin, parturi-kampaamoihin, kauneushoitoloihin ja vedenottomoihin. Ympäristönsuojelun puolelta tarkastuskäyntejä tehdään vuosittain noin 100. (Hiltunen 1.9.2009.)

Kunnallisen ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun valvontaan kuuluvat ennakko- sekä jälkivalvonnan toteuttaminen. Ympäristöterveydenhuollossa ennakkovalvontaan kuuluvat valvontakohteiden toimintaa koskevien ilmoituksien tai hakemusten käsittely ja niistä tehtävät päätökset. Jälkivalvontaan kuuluu valvontakohteisiin suoritettavat säännölliset tarkastukset sekä tarvittaessa näytteenotto ja tutkimukset. Kunnan viranomaiset ovat raportointivelvollisia valvonnasta tarvittaessa lääninhallitukselle ja keskusviranomaisille. (Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto.) Ympäristönsuojelussa ympäristöä pilaavia ja muuttavia laitoksia sekä vesilainsäädännössä tarkoitettuja yksittäisiä hankkeita, kuten vesistö rakentamista, valvotaan ennakkollisesti eri lupa- ja ilmoitusmenettelyissä. Ympäristönsuojelussa jälkivalvonta käsittää toiminnassa olevien laitosten lainmukaisuuden varmistamisen esimerkiksi tarkastuskäynnein. (Kuusiniemi 2001, 113.)

8.2 Määräykset ja kiellot

Terveysuojelulain 51. § mukaan kunnan ympäristöterveydenhuoltoviranomainen voi antaa kielloja ja määräyksiä, jos ne ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai ehkäisemiseksi. Kyseinen oikeus voidaan delegoida viranhaltijalle, mutta se on viipymättä saatettava viranomaisen ratkaistavaksi. Määräystä annettaessa asianomaista on aina kuultava, eli asianosaisen annetaan kertoa mielipiteensä asiasta. Asianosaisen kuulemisen jälkeen viranomainen voi kieltää toiminnan harjoittamisen kyseisessä paikassa, jos terveyshaittaa ei voida muutoin estää. (Pönkä 2006, 571.)

Ympäristönsuojelussa tavanomaisia viranomaisen antamia määräyksiä ovat uhkasakko ja keskeyttämisuhka. Ympäristönsuojeluviranomainen käyttää määräyksiä silloin, kun toimintaa harjoitetaan ilman tarpeellista lupaa tai muutoin menetellään säännösten vastaisesti. Viranomainen velvoittaa asianosainen sakon uhalla hakemaan lupaa tai määrää toiminnan keskeytettäväksi. (Hollo 2004, 381.)

Määräykset, kiellot ja pakkotoimilla uhkaamiset ovat kuitenkin suhteellisen harvinaisia. Ennen määräyksiä viranomaisen onkin syytä pyrkiä saamaan tilanne korjatuksi neuvonnalla tai tarvittaessa kirjallisella kehotuksella. (Pönkä 2006, 565.)

Vaasan korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen oli hakenut ympäristölupavirastossa A:n velvoittamista poistamaan hänen vesistöön läjittämänsä maamassat. Ympäristölupavirasto oli hyväksynyt hakemuksen ja velvoittanut A:n poistamaan vesistöstä maamassat määräajassa sakon uhalla. A oli hallinto-oikeudessa vaatinut päätöksen kumoamista. Hallinto-oikeus hylkäsi A:n valituksen, koska vesilain 21 luvun 3 §:n mukaista hallintopakkomääräystä on tehostettava uhkasakolla tai muulla tehosteella. Lisäksi ympäristölupavirasto oli hakemuksessaan maininnut asiasta A:lle. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut hallinto-oikeuden päätöstä. (KHO 2007:2.)

9 RISKIT

Kuntien ympäristöterveydenhuoltoviranomaiset joutuvat varautumaan useisiin eri terveysriskeihin alueellaan. Terveysriskeihin varaudutaan yleisesti valmiussuunnitelmiin, käytännön harjoitusten ja selvitysryhmien avulla.

Ympäristönsuojeluviranomaiset varautuvat ympäristöriskeihin lupamenettelyn avulla, mutta päävastuu ympäristöriskienhallinnasta on kuitenkin toiminnanharjoittajilla.

9.1 Terveysriskit

Ympäristöterveydenhuollon puolella terveysriskeillä tarkoitetaan ympäristöperäistä säteilyn, mikrobien tai kemikaalien aiheuttamaa vaaraa. Ympäristöterveydenhuollon puolella riskejä eli erityistilanteita on useita. Kuitenkin yleisimpinä riskeinä voidaan pitää vesistöön liittyviä terveysriskejä, joita ovat esimerkiksi vesiepidemiat kuten talousveden saastuminen tai vesistöissä havaittu sinileväkukinto. Lisäksi yleisiä riskejä ovat ravintoon liittyvät terveysriskit, joista tavallisimpia ovat ruokamyrkytysepidemiat. (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2000:4, 33–53.)

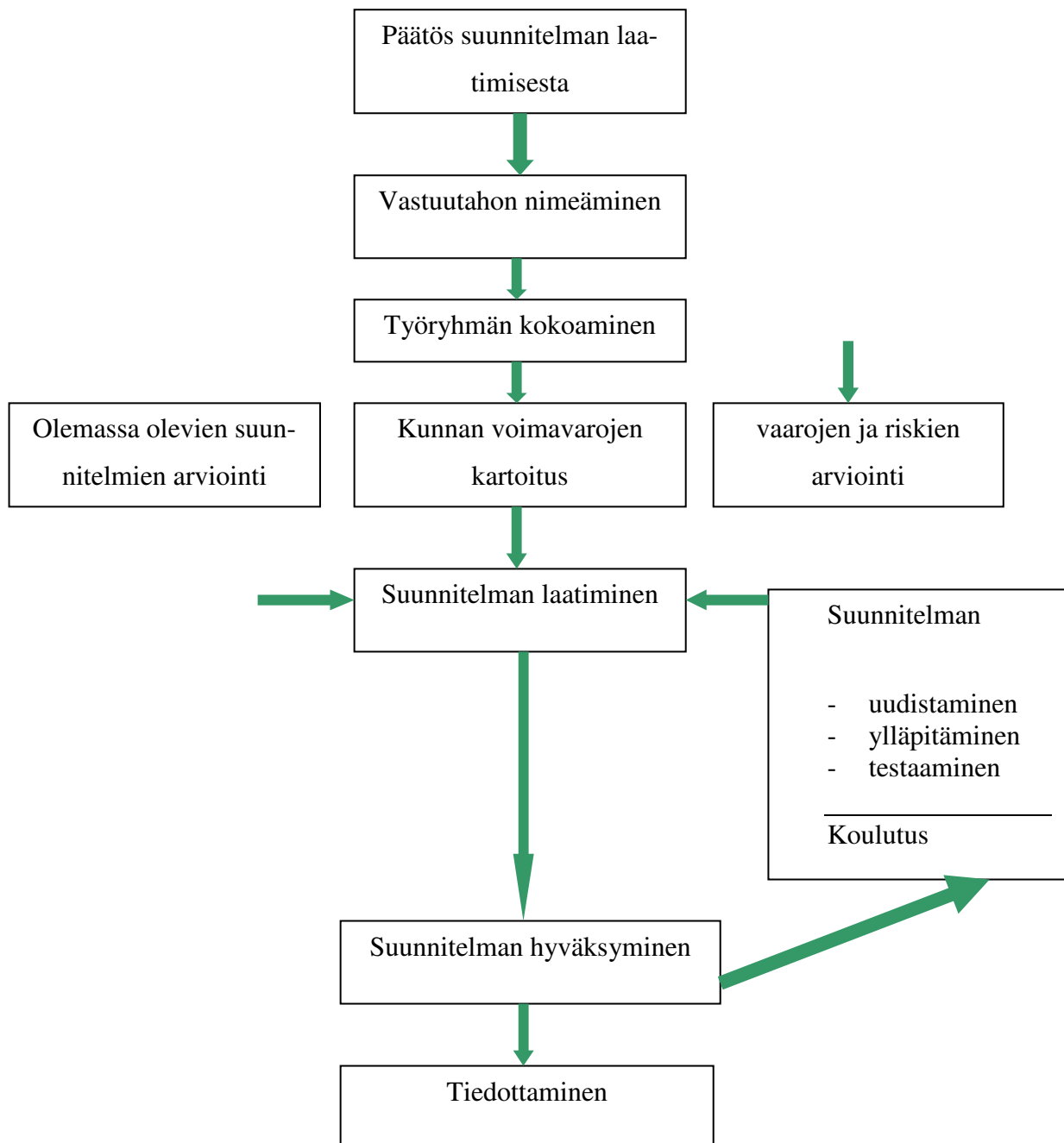
Ympäristöterveyden riskit ovat Suomessa suhteellisen yleisiä. Paikallinen toiminta on avainasemassa riskien ehkäisyssä, niihin varautumisessa ja hoitamisessa. Kunnissa on tarpeen laatia suunnitelmat terveysriskien varalta eri tahojen yhteistyönä ja testata toimintaa käytännön harjoituksilla. Useat kunnat ovat laatineet suunnitelmia varautumisesta terveysriskeihin terveydensuojelulain 8.§:n nojalla. Esimerkiksi monissa kunnissa on toiminnassa ruokamyrkytysten selvitysryhmät, joilla on toimintasuunnitelmat laajojen epidemioiden varalle. Kunnan ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden on oltava selvillä kunnan valmiussuunnitelman sisällöstä ja merkityksestä. (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2000:4, 15.)

Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuollolla on oma viimeksi vuonna 2008 päivitetty valmiussuunnitelma, jonka avulla on tarkoitus varautua erityyppisiin erityistilanteisiin, kuten elintarvike- ja vesivälitteisiin epidemioihin, kemiallisiin onnettomuuksiin, säteilyvaaratilanteisiin, zoonooseihin, kuten lintuinfluenssaan. Varautumisen tarkoituksena on pyrkiä ehkäisemään ennalta häiriö- ja kriisitilanteiden syntymisen sekä luoda edellytykset hallita näitä tilanteita ja niiden seurauksia. Lisäksi erityistilanteisiin valmistaudutaan osallistumalla esimerkiksi lääninhallituksen järjestämiin valmiusharjoituksiin. (Pekkola 31.8.2009, Hiltunen 1.9.2009.)

Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaan on sisällytetty elintarvikevälitteisten epidemioiden varautumissuunnitelma. Kouvolan kaupungissa toimii ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyöryhmä. Ryhmään kuuluu tartuntataudeista vastaava lääkäri, tartuntatautihoitaja, ympäristöjohtaja ja kaksi terveys-

tarkastajaa. Työryhmä kokoontuu tapauskohtaisesti aina tarvittaessa. Varsinaisesta selvitystyöstä kyseinen työryhmä on laatinut toimintaohjeen, josta käy ilmi ryhmän jäsenten tehtävänjako. Terveystarkastajat hoitavat elintarvikehuoneiston tarkastuksen, näytteenottamisen ja suorittavat sairastuneille kyselyn. (Lukkari 1.9.2009.)

Kunnan ympäristöterveydenhuollon riskien varalle laadittava suunnitelma voidaan tehdä mallin pohjalta (kuva 5).

Kuva 5. Suunnitelman laatiminen ympäristöterveyden erityistilanteiden varalle (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2000:4, 21)

Kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on erityistilanteissa eli terveysriskin toteutuessa arvioida erityistilanteen aiheuttamat terveyshaitat ja tehdä päätöksiä terveyshaitan ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Esimerkiksi päätöksenä voi olla elintarvikkeen poistaminen markkinoilta, jos se koetaan välttämättömäksi. Lisäksi kunnan ympäristöterveydenhuollon on avustettava muita viranomaisia kuten ympäristönsuojelua, päätöksenteossa ja tehdä johtopäätöksiä riskien toistumisen välttämiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2000:4, 17.)

Kunnan ympäristöterveydenhuollon on erittäin tärkeää tiedottaa asukkaille terveysriskin toteutumisesta. Viranomaisilla on velvollisuus tiedottaa ja kuntalaisilla on oikeus tietää poikkeavista oloista. (Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2000:4, 30.) Kouvolan kaupunki tiedotti 24.6.2009 asukkailleen terveysriskistä, joka koski sinilevän esiintymisestä uimarannoilla. Ilmoituksessa listattiin rannat joilta sinilevää oli löydetty. Ihmisiä kehoitettiin välttämään uimista kyseisillä rannoilla. (Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut.)

9.2 Ympäristöriskit

Ympäristöriski on määrittelyseltään riski, joka aiheuttaa ympäristövahinkoa. Yleensä sen seurausten katsotaan kohdistuvan veteen, maahan tai ilmaan. Ympäristöriskin aiheuttajana ovat jatkuvat tai hetkelliset päästöt. Päästöt ilmaan, maaperään, vesistöön tai pohjaveteen voivat aiheuttaa vaaratilanteita niin työntekijöille, alueen asukkaille kuin ympäristöllekin. (Mäkelä, Soininen & Oksa 2008, 1-3.)

Yritysten aiheuttamat ympäristövaikutukset muodostuvat normaalista toiminnasta aiheutuvasta kuormituksesta ja äkillisten häiriötilanteiden aiheuttamista päästöistä. Normaalin toiminnan ympäristövaikutukset tunnetaan ennalta ja niitä varten haetaan tarvittavat luvat kunnan ympäristösuojeluviranomaiselta. Ennalta arvaamattomat satunnaispäästöt voivat syntyä esimerkiksi prosessin ajohäiriöstä. Yrityksissä niihin on kuitenkin pystyttävä varautumaan ympäristöriskienhallinnan avulla. (Mäkelä, Soininen & Oksa 2008, 4.)

Yritysten tulee varautua ympäristöriskeihin niiden arvioinnin, analysoinnin ja tunnistamisen avulla. Ympäristösuojeluviranomaisen on puolestaan ennen toiminnan aloittamista selvitettävä yrityksestä aiheutuvat ympäristöriskit. (Mäkelä, Soininen & Oksa, 7.)

10 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kuntien ympäristöpalvelut ovat rakenteeltaan monimuotoisia, ja ne käsittävät useita eri viranomaistehtäviä. Joissakin kunnissa ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu on eroteltu omiksi palvelukokonaisuuksikseen, kun taas joissakin kunnissa nämä on yhdistetty. Yhtä selkeää organisaatorakennetta ei ole, mikä tekeekin rakenteen hahmottamisesta vaikeaa.

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden organisaatio muuttui vuoden 2009 alussa kuntaliitoksen myötä. Merkittäviä muutoksia olivat toimialan vaihto terveydestä tekniikkaan ja rakennusvalvonnan siirtyminen yhteisiin tiloihin ympäristöpalveluiden kanssa. Positiivista muutoksessa on se, että nykyään yhteistyö rakennusvalvonnan kanssa sujuu helpommin, ja suuri joukko eri alojen ammattilaisia hoitaa ympäristöpalveluiden tehtäviä saman katon alla. Uusi organisaatio vaatii kuitenkin totuttelemista sekä aikaa löytääkseen yhteisen toimintamallin yhdistyneiden kuntien välillä. Kuntaliitoksen tuoma organisaation muutos on kuitenkin vasta alkuvaiheessa, joten vielä on vaikea sanoa, että mitä konkreettista hyvää ja huonoa se tuo tullessaan.

Kuntien tarjoamat ympäristöpalvelut on yleisesti ottaen käsitteenä ihmisille tuttu, mutta usein sen todellista sisältöä ei kuitenkaan tunneta hyvin. Ihmisiltä kysyttäessä heille ensimmäisenä ympäristöpalveluista tulee mieleen jätehuolto. Todellisuudessa ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu sisältävät paljon eri palveluita ja viranhaltijat soveltavat useita eri lakeja niihin.

Jokaisella ihmisellä ja eläimellä on oikeus hyvään terveyteen. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat tekevät tärkeää työtä valvomalla muun muassa asumisterveyttä, elintarvikkeita, eläinlääkintähuoltoa, tuoteturvallisuutta, melua sekä uima- ja talousvesiä. Kuntalaiset voivat ottaa yhteyttä Kouvolan kaupungin ympäristöterveydenhuollon terveystarkastajiin tekemällä ilmoituksen esimerkiksi elintarvikkeisiin liittyvissä epidemioissa tai huonoon sisäilmaan liittyvissä asioissa.

Suomen perustuslain 20.§ mukaan jokaisella ihmisillä on vastuu ympäristömme kuormituksesta ja ilmaston muutoksesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vastuu luonnosta ja ympäristöstä kuuluu kaikille. Ympäristönsuojelun viranhaltijat pyrkivät estämään ympäristömme pilaantumista ja ilmanmuutosta esimerkiksi ympäristölupamenettelyn, ilmanlaadun tarkkailun ja jätehuollon järjestämisen avulla. Lisäksi ympäristönsuojeluviranomaiset panostavat kestävä kehityksen edistämiseen. Ympäristönsuojelulla on tärkeä tehtävä yhteiskunnassamme, jos haluamme turvata tulevaisuuden myös jälkipolvillemme.

Mielestäni onnistuin avaamaan työssäni hyvin Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden rakennetta ja palveluita yksityiskohtaisesti. Työstä saa lisäksi informatiivista tietoa lupien ja valvontatarkastuksien tilastoista. Työn sisältö on luotettava, koska työn kaikissa vaiheissa on käytetty asiantuntijoiden ammattitaitoa. Työtä voidaan hyvin käyttää informaationa kaupungin asukkaille. Kuntalaisten ja toiminnanharjoittajien on tiedettävä, kenen viranomaisen puoleen voi kääntyä ympäristöterveyteen tai ympäristöön liittyvissä asioissa.

Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluiden terveydensuojelusuunnittelija Tuomas Hiltunen toimi opinnäytetyöni ohjaajana. Hiltusen mielestä työni on asiasisällöltään varsin kattava ja monipuolinen. Työhön Hiltunen olisi toivonut enemmän omaa analysointia, mutta hänestä oli erittäin mielenkiintoista lukea omasta työstään ulkopuolisen silmin nähtynä.

Työn tekeminen tuntui aluksi hankalalta ja jopa haasteelliseltakin tiedon paljouden ja aiheen laaja-alaisuuden vuoksi. Eniten aikaa kului työtä tehtäessä aiheeseen perehtymiseen sekä järkevän kokonaisuuden rakentamiseen. Halusin rajata työni selkeästi, minkä vuoksi sisällön ulkopuolelle jäi esimerkiksi rakennus- tai kaavoituspalvelut. Työhöni en halunnut sisällyttää liikaa yksityiskohtaista tietoa, koska asiat täytyy mielestäni ilmaista yksinkertaisesti, selkeästi ja ymmärrettävästi kokonaisuudessaan.

Suureksi kysymykseksi jäi se, onko Kouvolan kaupungin ympäristöpalveluilla tarpeeksi resursseja järjestää tulevaisuudessa riittävät palvelut kuntalaisille. Palveluiden tarve kasvaa vuosi vuodelta ja tarkastusmäärät tihenevät. Varsinkin huonon taloudellisen tilanteen aikana kunnalla on resursseja vähemmän käytössään ja kaikessa pyritään säästämään. Kaupunginvaltuuston 28.9.2009 laatimasta kokouspöytäkirjasta ilmenee, että teknisen- ja ympäristötoimialan henkilöstön kokonaishallintaa tehostetaan vas-

taamaan tulevaisuuden tarpeita niin eläköitymisen hallinnan, henkilöstön osaamisen kuin käytön joustavuuden osalta. Vaikea sanoa, mitä kaupunginvaltuusto sitten tällä konkreettisesti tarkoittaa. Pöytäkirjan lopussa kuitenkin todetaan, että kaiken kaikkiaan kaupungin talous heikkenee nopeasti, joten uusi Kouvola ei voi jatkaa entisten kuntien ja kuntayhtymien palveluvarustuksen ylläpitämistä vaan talouden tasapainottamiseksi on tehtävä muutoksia merkittävästi tukevia ratkaisuja.

LÄHTEET

Ala-Huikku, K. Haastattelu. 5.2.2009. Kouvola: Ympäristöpalveluiden toimipiste, tekniikka ja ympäristötalo.

Aronen, K. 2009. Ympäristöterveydenhuollon uudistuksen arviointi. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.

Berninger, K., Tapio, P. & Willamo, R. 1997. Ympäristönsuojelun perusteet. Tammer-Paino Oy, Tampere.

Ekroos, A. 1998. Ympäristön- ja luonnonsuojeluoikeuden perusteet. Oy Edita Ab, Helsinki.

Elintarvikelaki 13.1.2006/23.

Eläinlääkintähuoltolaki 17.8.1990/685.

Friman, H. Haastattelu 5.2.2009. Kouvola: Ympäristöpalveluiden toimipiste, tekniikka ja ympäristötalo.

Friman, H. Sähköpostihaastattelu 31.8.2009.

HAO 2003: 03/0195/3 (FINLEX).

Harjula, H., Lundström, I., Kirvelä, T., Majoinen, K. & Myllyntaus, O. 2004. Toimiva kunta. Silverprint Oy, Sipoo.

Hiltunen, T. Sähköpostihaastattelu 1.9.2009.

Hollo, E. 2004. Ympäristönsuojelu- ja luonnonsuojeluoikeus. Talentum, Helsinki.

Hyvärinen, P. 12.8.2009. Tarkastajatkin totesivat Valtatie 6:n yömelun keskiarvoksi peräti yli 60 desibeliä Tapiontiellä. Kaupunkilehti Vartti, Kouvola.

Jätelaki 3.12.1993/1072.

Kettunen, A. 1996. Kuntien ympäristöhallinnon asema ja tila. Ympäristöministeriö, Helsinki.

KHO 2007:2 (FINLEX).

Kunnallinen ympäristöterveydenhuolto. Saatavissa:

<http://www.ymparistojaaterveys.fi/wp-content/uploads/2009/03/ythesitee.pdf>. [viitattu 6.7.2009].

Kouvola info. Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/kouvolainfo/>. [viitattu 26.8.2009].

Kouvolan kaupunki, ympäristöpalvelut. Saatavissa:

<http://www.kouvola.fi/palvelut/ymparistopalvelut.html>. [viitattu 7.7.2009].

Kouvolan ilmanlaatuindeksi. 2009. Saatavissa:

<http://www.ilmanlaatu.fi/ilmany/nyt/ilmany.php?as=Suomi&rs=192&ss=574&p=stationindex&pv=14.05.2007&h=07&et=graph>. [viitattu 14.8.2009].

Kotiranta, S & Savo, S. 1993. Ympäristönsuojelun hallinto. Painosalama Oy, Turku.

Kuusiniemi, K. 2001. Uusi ympäristönsuojelulainsäädäntö. Oy Edita Ab, Helsinki.

Kyyrönen, H. & Toikander, S. Tiedote teknisen ja ympäristötoimialan henkilöstölle 3/2008.

Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta 30.1.2004/75.

Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 13.8.1976/225.

Lukkari, R. Sähköpostihaastattelu 1.9.2009.

Mäkelä, L., Soininen, H. & Oksa, S. 2008. Ympäristöriskien hallinta. Mikkelin ammattikorkeakoulu, Mikkeli.

Siitonen, P. & Martikainen, J. 2000. Kuntien tekniset palvelut kokokuvassa. Suomen kuntaliitto, Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2000:4. Ympäristöterveyden erityistilanteiden opas. Oy Edita Ab, Helsinki.

Suomen kuntaliitto. 2001. Kuntien ympäristönsuojeluhallinnon kysely. Saatavissa: http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;145;30546;38442;23951;3222 9. [viitattu 31.8.2009].

Pekkola, V. Sähköpostihaastattelu 9.2.2009.

Pekkola, V. Sähköpostihaastattelu 31.8.2009.

Pyötsiä, T. Haastattelu 5.2.2009. Kouvola: Ympäristöpalveluiden toimipiste, tekniikka ja ympäristötalo.

Pönkä, A. 2006. Terveystensuojelu. Suomen ympäristöterveys Oy, Jyväskylä.

Ranta, J. 2001. Varautumisperiaate ympäristöoikeudessa. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.

Terveystensuojelulaki 19.8.1994/763.

Ympäristöhallinnon ohjeita 3:2007. Ympäristölupapäätösten valmistelu. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Ympäristönsuojelulaki 4.2.2000/86.

Ympäristöministeriö. Vesiensuojelu. Saatavissa: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=460&lan=fi>. [viitattu 31.8.2009].

Warsta, M. 2008. Ympäristölupajärjestelmä, analyysi nykytilasta ja kehittämismahdollisuuksista. Edita Prima Oy, Helsinki.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TILASTO VUODELTA 2008

Elintarvikevalvonta

- Elintarvikehuoneistoja 863 kappaletta
 - tarkastuksia tehtiin 828 kappaletta, 96 prosenttia
- Elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia 1 293 kappaletta, joka oli 104 prosenttia suunnitellusta tarkastusmäärästä.
- Elintarvikehuoneistoja hyväksyttiin 118 kappaletta
- Maidontuotantotiloilla suoritettiin 13 tarkastuskäyntiä
- Viranomaisnäytteitä otettiin tarkastuskohteista 85 kappaletta. Näistä määräysten vastaisia oli 6.

Terveydensuojelu

- Terveydensuojelulain mukaisia kohteita 794 kappaletta
 - tarkastuksia tehtiin 147 kappaletta, 81 prosenttia suunnitellusta tarkastusmäärästä.
 - valvontasuunnitelmaan sisältymättömiä tarkastuksia 321 kappaletta
 - asunnontarkastuksia tehtiin 575 kappaletta yhteensä 263 kohteeseen

Vesienhuolto

- Vesinäytteitä otettiin kaiken kaikkiaan 731 kappaletta
 - talousvesinäytteitä 366 kappaletta
 - uimavesinäytteitä uimahalleista 248 kappaletta ja uimarannoilta 117 kappaletta

Tupakka

- Tupakkalain mukaisia kohteita 586 kappaletta
 - tarkastuksia tehtiin 122 kappaletta, 91 prosenttia suunnitellusta tarkastusmäärästä.

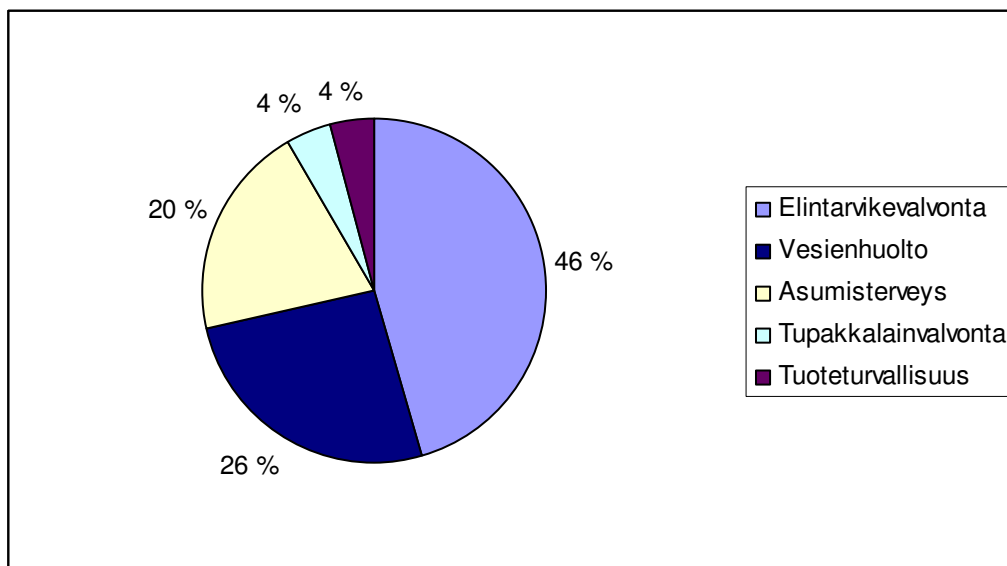
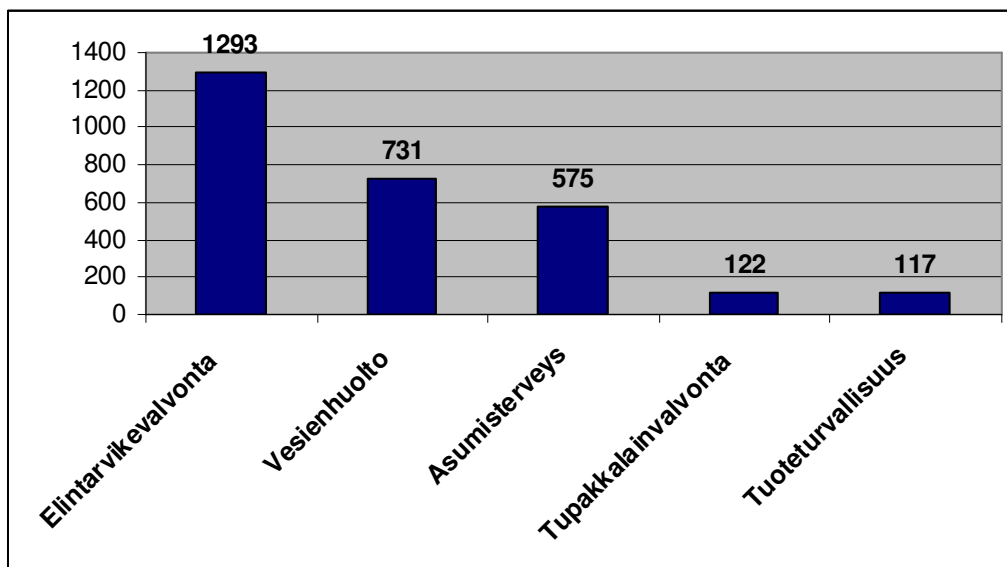
Nikotiinikorvaustuotteet

- Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden myyntilupia 68 kappaletta
 - haettiin 9 uutta myyntilupaa
 - tarkastuksia tehtiin 41 kappaletta
 -

Tuoteturvallisuus

- Tarkastuksia tehtiin 117 kappaletta, 108 prosenttia suunnitellusta tarkastusmäärästä.
- Tuoteturvallisuusvalvontaan käytettiin yhteensä 91,7 henkilötyöpäivää, mikä oli 87 prosenttia valvontasuunnitelmassa arvioidusta määrästä.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON TARKASTUKSET VUONNA 2008

(Hiltunen 1.9.2009.)